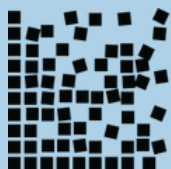

VEIKLOS ATASKAITA 2024

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

TURINYS

I. Pagrindiniai veiklos rezultatai	3 p.
II. Pirmininkės žodis	4 p.
III. Svarbiausi darbai ir įvykiai pagal sektorius	6 p.
IV. Pagrindinių veiklų apžvalga	11 p.
V. Konkurenciją ribojantys susitarimai	15 p.
VI. Koncentracijų priežiūra	20 p.
VII. Viešųjų subjektų priežiūra	29 p.
VIII. Teisėkūra	35 p.
IX. Valstybės pagalba	41 p.
X. Rinkų tyrimai	44 p.
XI. Teismų sprendimai	46 p.
XII. Švietimas konkurencijos srityje	50 p.
XIII. Tarptautinis bendradarbiavimas	58 p.
XIV. Žmogiškieji ir finansiniai ištekliai	63 p.

Ataskaitoje naudojamos santrumpos

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

EK – Europos Komisija

ES – Europos Sąjunga

ESTT – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

KĮ – Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas

KT – Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba

KTU – Kauno technologijos universitetas

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

MPĮNVDĮ – Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas

NPPDĮ – Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymas

NT – nekilnojamasis turtas

PSDF – Privalomojo sveikatos draudimo fondas

RAT – Regionų administracinis teismas

SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba

VDU – Vytauto Didžiojo universitetas

VPI – Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas

VPT – Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų tarnyba

VSĮ – Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas

VU – Vilniaus universitetas

PAGRINDINIAI VEIKLOS REZULTATAI

TYRIMAI

4

nustatyti Konkurencijos įstatymo pažeidimai, iš jų

3

konkurenciją ribojantys susitarimai

11

šviečiamojo pobūdžio priemonių (gairių, atmintinių, videomokymų)

64

išsiųsti prevenciniai raštai ir suteikta konsultacijų verslui bei viešiesiems subjektams

ŠVIETIMAS IR PREVENCIJA

NAUDA VARTOTOJAMS

1:5,7

1 Eur, skirtas Konkurencijos tarybos veiklai, atnešė 5,7 Eur tikėtinos naudos

17,5

MLN. €

vidutinė metinė tiesioginė nauda vartotojams 2022–2024 m.

SUSIJUNGIMŲ PRIEŽIŪRA

36

leidimai duoti vykdyti koncentracijas, iš jų

34

– per vidutiniškai

20

darbo dienų

TEISĖKŪRA

573

įvertinti teisės aktų projektai

80%

į tiek Konkurencijos tarybos pastabų dėl įtakos konkurencijai buvo atsižvelgta

BAUDOS

3,12

MLN. €

skirta baudų

3,07

MLN. €

baudų, skirtų ir už ankstesnius pažeidimus, sumokėta į valstybės biudžetą

TEISMAI

100%

Konkurencijos tarybos sprendimų visiškai ar iš dalies patvirtino teismai

PIRMININKĖS ŽODIS

Jolanta Ivanauskienė

Pasauliui susiduriant su geopolitiniais pokyčiais, Lietuvoje vis garsiau diskutuojama apie būtinybę didinti mūsų valstybės atsparumą įvairioms, taip pat – ir išorės, grėsmėms. Stipri šalies ekonomika, grindžiama stabilia, sąžininga ir konkurencinga verslo aplinka, neabejotinai yra vienas iš atsparios valstybės pagrindų.

Prie ekonomikos stiprinimo siekia prisidėti ir Konkurencijos taryba, nustatydamą bei šalinamą konkurencijos problemas įvairiuose sektoriuose. Tam pasitelkiame įvairius instrumentus: vykdomė pažeidimų tyrimus ir verslo įmonių susijungimų priežiūrą, daug dėmesio skiriame prevenciniam darbui su verslo bendruomene, teikiame rekomendacijas teisės aktų rengėjams, atliekame rinkos tyrimus. Identifikavę konkurencijos problemą rinkoje, jai išspręsti renkamės efektyviausią priemonę – tokią, kuri operatyviai duotų rezultatų ir užtikrintų naudą kuo didesniai skaičiui vartotojų bei verslų, taigi, viešajam interesui.

2024 m. nustatėme ir nutraukėme tris konkurenciją ribojančius susitarimus vartotojams aktualiose rinkose: nekilnojamojo turto agentūros susitarė dėl klientams taikomo komisinio mokesčio dydžio, o maisto papildų ir šilumos siurblių tiekėjai su platintojais sutarė nesiūlyti mažesnių kainų pirkėjams. Gindami vartotojų teisę gauti mažesnes notarinių paslaugų kainas sėkmingai užbaigėme bylą Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme. Šis laimėjimas leis mums pratęsti diskusiją dėl reikalingų reglamentavimo pokyčių, užtikrinančių notarų tarpusavio konkurenciją ir galimybę vartotojams gauti geresnes šių paslaugų kainas.

Nustatę neigiamą poveikį konkurencijai, dėl ko ateityje galėtų didėti kiaušinių kainos, nedavėme leidimo susijungti dviem konkurentėms, tiekiančioms kiaušinius prekybos tinklams. Kai konkurencinio spaudimo nebelineka arba jis gerokai sumažėja, menksta ir verslo paskatos vartotojams siūlyti prekes ir paslaugas palankiausiomis sąlygomis.

Tokią situaciją identifikavome išsamiai išanalizavę dviejų Lietuvos naujienų portalų susijungimą, po kurio rinkoje neliko vieno vien tik nemokamas naujienas siūliusio portalas, o jį įsigijęs artimiausias konkurentas gerokai padidino mokamo turinio bei sumažino nemokamo turinio apimtį. Šį sandorį 2025 m. pradžioje uždraudėme ir įpareigojome koncentracijos šalis ištaisyti sukeltas neigiamas pasekmes parduodant vieną iš portalų.

Matydami besikuriančios elektromobilių infrastruktūros svarbą, atlikome šio sektoriaus stebėseną ir 2025 m. kovo mėn. pateikėme savivaldybėms bei atsakingoms ministerijoms rekomendacijas. Jos turėtų padėti kurti konkurencingą rinkos struktūrą su kuo daugiau žaidėjų, o to pranašumus ilgainiui įvertins gausėjančios elektromobilių vairuotojų gretos.

Teikdami rekomendacijas bei pasiūlymus viešiesiems subjektams gana dažnai akcentuojame, kad nustatant ar keičiant reguliavimą nebūtų pamiršta palikti kuo daugiau erdvės verslams konkuruoti ir nesudaryti kliūčių į rinką patekti naujiems dalyviams. Galime pasidžiaugti, kad konkurencijos kultūra šioje srityje stiprėja, – į 80 proc. mūsų pastabų teisės aktų projektų rengėjai atsižvelgė ir išvengė galimų konkurencijos ribojimų.

Savo išteklius Konkurencijos taryba ir ateityje skirs veiklai, kuri labiausiai atspindi viešąjį interesą: prisideda prie vartotojų gerovės didinimo, o kartu – ir prie šalies ekonomikos stiprinimo.

Visais šiais veiksmais nuosekliai siekiame kurti naudą vartotojams. Vertinant pastarųjų trejų metų laikotarpį, institucijai pavyko sukurti 17,5 mln. Eur vidutinės metinės ekonominės naudos vartotojams, o Konkurencijos tarybai iš valstybės biudžeto skirtas vienas euras atnešė 5,7 Eur naudos.

Nors naudos rodiklyje neatsispindi verslo bendruomenės šviečiamoji veikla, dialogui su verslu 2024 m. skyrėme itin daug pastangų ir laiko: dalyvavome susitikimuose su verslo asociacijomis, konferencijose diskusijų formatu, rengėme gaires, paaiškinančias konkurencijos teisės reikalavimus, siuntėme prevencinius raštus ir įspėjome apie riziką pažeisti konkurencijos taisykles. Toks darbas duoda rezultatų – mūsų užsakymu atlikta verslo apklausa atskleidė, kad didžioji dalis apklaustų įmonių žino apie pagrindinius konkurencijos teisės reikalavimus. Pasitelkę šias ir kitas priemones sieksime ir ateityje dar geriau suprasti, kokie yra verslo poreikiai, kaip galėtume padėti įmonėms išvengti konkurencijos pažeidimų, tuo pačiu – ir neigiamų pasekmių vartotojams.

Vis dėlto atliepiant verslo poreikius, kurie akcentuojami diskusijose apie būtinybę keisti Konkurencijos tarybos veiklą reglamentuojančius teisės aktus, svarbu nepamiršti viešojo intereso. Jeigu būtų priimti skuboti sprendimai, mažinantys mūsų institucijos taikomų instrumentų efektyvumą, po kelerių metų gali būti kalbama apie bedante tapusią Konkurencijos tarybą, negebančią tinkamai spręsti konkurencijos problemų ir apsaugoti vartotojų.

Savo išteklius Konkurencijos taryba ir ateityje skirs veiklai, kuri labiausiai atspindi viešąjį interesą: prisideda prie vartotojų gerovės didinimo, o kartu – ir prie šalies ekonomikos stiprinimo. Siekdami šio tikslo ir toliau intensyviai dirbsime, juolab kad nuo 2025 m. pradėjome vykdyti naują skaitmeninių rinkų funkciją, išplečiančią mūsų veiklą į internetinių platformų ir paieškos sistemų paslaugų sferą. Dėkoju visai komandai, nuosekliai einančiai šiuo keliu ir gebančiai tobulėti, mokytis naujų (pirmiausia skaitmeninių) įgūdžių. Tai leidžia mums judėti į priekį, užtikrinant vis efektyvesnę kasdienę institucijos veiklą.

SVARBIAUSI DARBAI IR ĮVYKIAI PAGAL SEKTORIUS

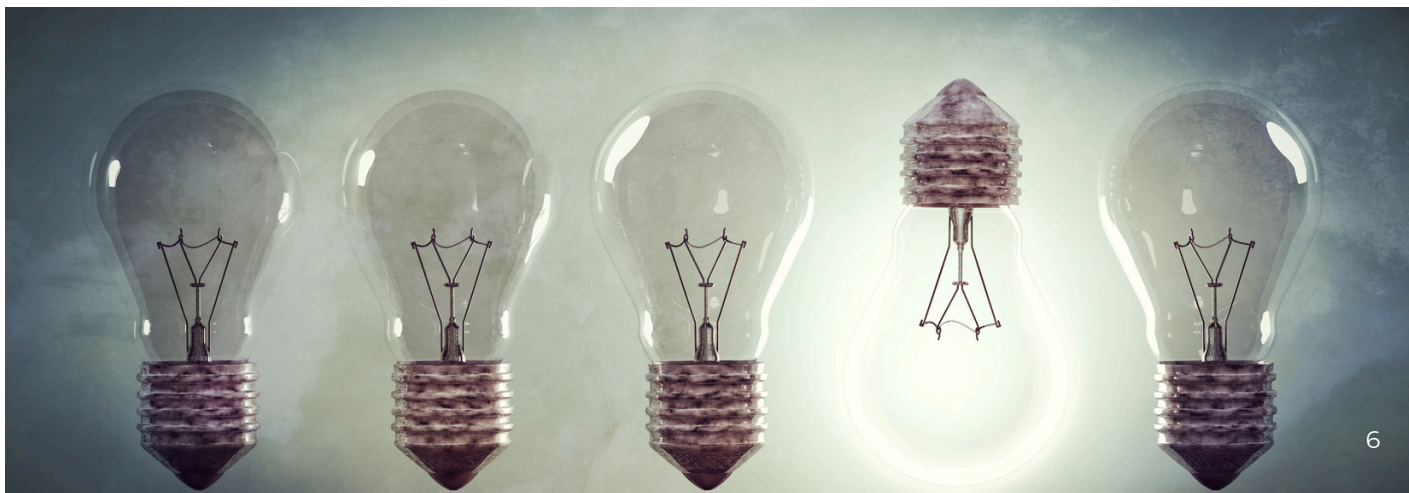
Konkurencijos taryba saugo veiksmingą konkurenciją įvairiuose vartotojams svarbiuose sektoriuose. 2024 m. išskyrė keturis sektorinius prioritetus, atsižvelgdami į jų svarbą vartotojams bei vykstančius pokyčius: energetiką, gynybą, mažmeninę prekybą ir skaitmenines rinkas. Šiems sektoriams skyrė ypatingą dėmesį vykdydami funkcijas.

Siekdami užtikrinti veiksmingą konkurenciją, pasitelkėme įvairius mums įstatymais suteiktus instrumentus: švietėme verslo atstovus apie konkurencijos teisės reikalavimus, vykdėme rinkų stebėseną, tyrėme įtariamus pažeidimus, prižiūrėjome įmonių susijungimus, teikėme pasiūlymus dėl teisės aktų projektų.

ENERGETIKA:

- pripažinome, kad bendrovė „Iglu Tech“ apribojo platintojų konkurenciją, kai nustatė savo gaminamų šilumos siurblių perpardavimo kainų lygį ir nuolaidų dydžius, kuriuos vartotojams turėjo taikyti šią produkciją visoje Lietuvoje platinusios įmonės;
- nustatėme, kad bendrovė „Enefit“, priklausanti Baltijos šalyse veikiančiai elektros energijos gamybos ir prekybos įmonių grupei „Eesti Energia“, pažeidė Konkurencijos įstatymą, kai be mūsų institucijos leidimo perėmė bendrovės „EGTO energija“ elektros energijos vartotojus;
- atlikome elektromobilių įkrovimo sektoriaus stebėseną ir išsiuntėme verslui bei valdžios institucijoms derinti išvadų projektą, kuriame įvardijome sektoriaus plėtrai reikšmingą įtaką darančius veiksniai;
- Susisiekimo ministerija atsižvelgė į mūsų institucijos pastabas ir patobulino Alternatyviųjų degalų įstatymo projektą taip, kad siūlomos pataisos neigiamai nepaveiktų konkurencijos elektromobilių įkrovimo paslaugų rinkoje, dėl ko ilgainiui žalą patirtų ir vartotojai;
- po to, kai įspėjome, kad siūloma akcizų lengvata biodujoms laikytina valstybės pagalba, Aplinkos ministerija kreipėsi į Europos Komisiją pritarimui gauti;
- atlikę analizę ir įsitikinę, kad sandoriai nesukels neigiamų pasekmių vartotojams, davėme leidimus: Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankui įgyti atsinaujinančios energetikos projektus vystančios Nyderlandų bendrovės „Green Genius International“ bendrąją kontrolę; metalo laužo ir atliekų supirkimo bendrovei „Žalvaris“ – prisijungti biokurui naudojamų medžio granulių gamintoją „Granulitą“; Vilniaus šilumos tinklams – dvi Klaipėdos šilumos gamybos įmones.

MAŽMENINĖ PREKYBA:

- atnaujinome Nesąžiningos prekybos praktikos gaires, atsižvelgę į įstatymų pataisas, tarp jų – mūsų iniciatyva įteisintą papildomą draudimą, kad penki didieji prekybos tinklai negali vienašališkai iš maisto prekių ir gėrimų tiekėjų reikalauti pristatyti prekių kiekį (ir taikyti baudas), jeigu tiekėjai laiku nurodo negalintys įvykdyti užsakymo;
- nustatėme, kad bendrovė „Giantera“, oficiali prekės ženklo „Dr. Ohhira“ produkcijos atstovė Lietuvoje, ir 19 vaistinių bei kitų šios produkcijos platintojų susitarė vartotojams neparduoti maisto papildų bei kosmetikos priemonių mažesnėmis nei tiekėjos nurodytomis kainomis ir netaikyti nuolaidų ar akcijų;
- tęsėme du tyrimus vartotojams svarbiose rinkose dėl galimų Konkurencijos įstatymo pažeidimų, kuriais įtariamos kasdienio vartojimo prekes parduodančios įmonės, gėrimų gamyba bei prekyba užsiimančios bendrovės; dar vieną tyrimą pradėjome dėl galimo draudžiamo susitarimo tarp buitinių techniką parduodančių įmonių;
- nenustatę konkurencijos mažėjimo rizikų, leidome vykdyti kelis sandorius, pavyzdžiui, bendrovei „Kosmelita“, valdančiai „Eurokos“ prekės ženklo parduotuvių tinklą Lietuvoje, įsigyti Latvijos bei Estijos įmones „Bodybalt“, kurios pagal suteiktą franšizę trijose Baltijos šalyse parduoda kosmetikos ir kūno priežiūros priemones „The Body Shop“ prekės ženklo parduotuvėse bei internetu; taip pat davėme leidimą Suomijos bendrovei „Nordic Automotive Services“ prisijungti „Nissan“ automobilių prekybos padalinį Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje.

SVEIKATOS (ĮSKAITANT FARMACIJĄ) SEKTORIUS:

- konstatavę, kad nemokamos sveikatos priežiūros paslaugos, finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo, yra neūkinė veikla, kuriai netaikomi Konkurencijos įstatymo reikalavimai, nutraukėme tyrimą dėl Akmenės rajono savivaldybės patvirtintos gydytojų skatinimo programos, kurios priemonės iš esmės buvo skirtos pritraukti gydytojus, siekiant užtikrinti neūkinio pobūdžio veiklos vykdymą;
- Sveikatos apsaugos ministerija atsižvelgė į mūsų institucijos pastabas ir atsisakė Farmacijos įstatyme numatyti vaistinėms galimybę teikti išvažiuojamąsias paslaugas tik tose vietovėse, kur nėra stacionarios vaistinės. Atsisakius tokio ribojimo, tarp stacionarių ir mobilių vaistinių bus užtikrinta efektyvesnė konkurencija, kuri, be kita ko, vartotojams lems palankesnes kainas;
- neidentifikavę neigiamų pasekmių konkurencijai, davėme leidimą bendrovei „Affidea Lietuva“ įsigyti įmonę „Synlab Lietuva“, teikiančią medicininių testų laboratorijas, vakcinacijos paslaugas ir gydytojų konsultacijas, o bendrovei „InMedica“ – prisijungti vieną iš Panevėžio odontologijos klinikų.

SKAITMENINĖS RINKOS:

- siekdami prisidėti prie geresnio verslo supratimo apie konkurencijos teisės reikalavimus skaitmeninėje erdvėje, parengėme Elektroninės prekybos gaires, kuriose pateikėme aktualiausią informaciją apie konkurenciją ribojančių susitarimų draudimą bei rekomendacijas el. prekybos sektoriaus atstovams;
- kartu su Lenkijos ir Latvijos konkurencijos institucijomis bei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija pradėjome įgyvendinti ES techninės paramos projektą „Konkurencija skaitmeniniame sektoriuje: rinkos tyrimas – Lietuva, Latvija, Lenkija“, skirtą padėti užtikrinti konkurencingumą minėtų šalių skaitmeninėse rinkose;
- Seimui priėmus Internetinių tarpininkavimo paslaugų ir interneto paieškos sistemų priežiūros įstatymą, rengėmės nuo 2025 m. sausio 1 d. vykdyti naujas skaitmeninių rinkų priežiūros funkcijas;
- įgyvendinant vieną iš strateginių tikslų – siekti aukšto skaitmeninės brandos lygio, institucijos darbuotojams rengti skaitmeninių kompetencijų ir dirbtinio intelekto praktinio pritaikymo kasdienėje veikloje mokymai. Taip pat testavome pažangius dirbtinio intelekto įrankius, galinčius paspartinti institucijos vykdomų konkurenciją ribojančių susitarimų tyrimų eigą ir didinti veiklos efektyvumą.

ŽEMĖS ŪKIS IR MAISTO GAMYBA:

- nustatę neigiamą poveikį konkurencijai, dėl ko ateityje galėtų didėti kiaušinių kainos vartotojams, neleidome bendrovei „Lit Egg“ prisijungti Girelės paukštyno vištų kiaušinių gavybos verslo;
- išanalizavę, kad nebus apribota konkurencija, davėme leidimus keliems sandoriams: bendrovei „AGC Farm“ įsigyti įmonėms „Agvika“, „Jondara“, Krikštonių paukštynui ir fiziniams asmenims priklausančią šių paukštynų nekilnojamąjį turtą; duoną ir konditerijos produkciją gaminančiai bendrovei „Avj maistas“ prisijungti kepyklą „Gudobelė“; šaldytą žuvimi ir jūros gėrybėmis prekiaujančiai bendrovei „Lestena“ įsigyti minėtą produkciją perdirbančią įmonę „Rusnės žuvis“;
- neidentifikavę neigiamų pasekmių konkurencijai, leidome investiciniam fondui „INVL Baltic Sea Growth Fund“ įsigyti įmonę „Galinta“, dvi žemės ūkio bendroves, o netiesiogiai – dar kelias susijusias įmones, „Vikonda grupei“ – prisijungti įmonę „Agroverslas“ ir netiesiogiai per pastarąją – Panevėžio rajono Liberiškio žemės ūkio bendrovę, gaminančią ir parduodančią žaliavinį karvių pieną, taip pat „Agrokoncernui“ davėme leidimą perimti „Kretingos grūdų“ pašarų gamybos cechą bei kitą turtą, susijusį su pašarų gamyba.

TRANSPORTO SEKTORIUS:

- konstatavome, kad Susisiekimo ministerija tinkamai įgyvendino įpareigojimą ir pakeitė prioriteto taisykles, taikomas skirstant pajėgumus perpildytoje viešosios geležinkelių infrastruktūros dalyje taip, kad jos neprieštarautų Konkurencijos įstatymo reikalavimams ir būtų sudarytos sąlygos į rinką įeiti naujiems krovinių vežėjams;
- atkreipėme Seimo dėmesį į rizikas, kad priėmus Kelių transporto kodekso pataisas, keleivių vežimo tarpmiestiniais maršrutais rinka taptų uždaryta naujiems dalyviams, kas ilguoju laikotarpiu neigiamai paveiktų konkurenciją. Per 2024 m. planuoti pakeitimai nebuvo priimti;
- Seimo Ekonomikos komitetui išsiuntėme vertinimą, kad tris dešimtmečius galiojanti automobilių techninės apžiūros tvarka riboja konkurenciją ir turėtų būti tobulinama, atsižvelgiant į sąžiningos konkurencijos principus, bei įtvirtinta įstatyme. Pakeitimai šioje srityje kol kas nebuvo svarstyti;
- vertinome Lietuvoje bei kitose šalyse planuojamus sandorius ir, nenustatę konkurencijos problemų, leidome: bendrovei „C Company“ įsigyti 60 proc. Tolimojo keleivinio transporto kompanijos akcijų ir kartu su įmone „Nordic Minds“ įgyti bendrąją jos kontrolę; Estijos energetikos bendrovei „Infortar“ perimti vienvaldę kelių operatorės „Tallink Grupp“ kontrolę; Kipro bendrovei „Heston Services“, prekiaujančiai komerciniais orlaiviais, perimti užsakomuosius skrydžius vykdžiusios įmonės „Heston Airlines“ vienvaldę kontrolę.

NEKILNOJAMASIS TURTAS:

- pripažinome, kad bendrovė „Capital Realty“ ir su ja franšizės sutartis pasirašiusių 20 nekilnojamojo turto agentūrų susitarė klientams taikyti ne mažesnę kaip 3 proc. komisinį mokestį. Apribojus agentūrų tarpusavio konkurenciją, vartotojai už brokerių paslaugas mokėjo brangiau;
- atlikę analizę ir įsitikinę, kad sandoriai nesukels neigiamų pasekmių, davėme leidimus: elektronikos prietaisais ir buitine technika prekiaujančiai „Topo grupei“ prisijungti bendrovę „GR Retail Lithuania“, valdžiusią prekės ženklais „Topo centras“ ir „Euronics“ pažymėtą elektronikos prietaisų bei buitinės technikos parduotuvę Vilniaus prekybos centre „Akropolis“; Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankui įsigyti 40 proc. įmonės „Urban hub holding“, vystančios nekilnojamojo turto projektus, akcijų.

KITI SEKTORIAI:

- Teisingumo ministerija atsižvelgė į mūsų institucijos siūlymus dėl Notariato įstatymo projekto ir atsisakė dalies nuostatų, galinčių riboti konkurenciją, bei atliko poveikio konkurencijai vertinimą;
- Konstituciniam Teismui pripažinus, kad kai kurios vidaus sandorių reglamentavimo nuostatos prieštarauja Konstitucijai, atnaujinome tyrimą ir aiškinamės, ar Panevėžio miesto savivaldybės sprendimai paveikti savo įmonei tvarkyti komunalines atliekas neprieštarauja Konkurencijos įstatymo reikalavimams;
- tęsėme tyrimą dėl galimai neteisėtai įgyvendinto sandorio perimant „Forum Cinemas“ turtą ir toliau įpareigojome kino teatrų tinklą valdančią Estijos bendrovę „MM Grupp“ visą, kaip įtariama, be mūsų institucijos leidimo perimtą „Forum Cinemas“ turtą valdyti taip, kad nebūtų pakenkta jo ekonominiam gyvybingumui, tinkamumui parduoti ar konkurencingumui;
- nagrinėjome Estijos bendrovės „Ekspress Grupp“, valdančios naujienų portalą *delfi.lt*, pranešimą apie koncentraciją jai įsigijus 100 proc. įmonės „Lrytas“ akcijų. Atlikta išsami duomenų analizė parodė, kad sandoris reikšmingai apribojo konkurenciją tarp Lietuvos naujienų portalų, todėl 2025 m. pradžioje leidimo koncentracijai nedavėme;
- nenustatę neigiamų pasekmių konkurencijai, leidome bendrovei „ERA Family Finance“, valdančiai „Kesko Senukai Lithuania“, įsigyti finansines paslaugas smulkiąjam ir vidutiniam verslui teikiančią įmonę „PayRay Bank“; Vokietijos įmonei „REWE Ventures“ – įsigyti 33 proc. bendrovės „Greituolis“, pristatančios į namus internetu užsakytas maisto bei kasdienes prekes ir valdančios šiai veiklai skirtą platformą „LastMile“, akcijų; Liuksemburgo bendrovei „Alsendo Holdings“ prisijungti įmonę „Visas transportas“, teikiančią krovinių ekspedijavimo ir tarpininkavimo siunčiant siuntas paslaugas.

KITI DARBAI:

- mūsų iniciatyva patobulintas konsultacijų valstybės pagalbos klausimais teikimo modelis ir sustiprintas valstybės pagalbos koordinatorių tinklas padidino konsultavimo šioje srityje veiksmingumą;
- Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas patvirtino mūsų tyrimo išvadas, kad notarai vykdo ūkinę veiklą ir jų susitarimai apribojo konkurenciją. Atsižvelgdami į tai, ir toliau dalyvausime diskusijose dėl notarų tarpusavio konkurencijos užtikrinimo, kad vartotojai šias paslaugas galėtų gauti naudingiausiomis sąlygomis;
- Konkurencijos įstatymo pataisos sudaro palankesnes sąlygas gauti atlygį pranešėjams, pateikusiems mūsų institucijai įrodymus apie galimai konkurenciją ribojančius susitarimus;
- mūsų užsakymu tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ 2024 m. atlikta verslo įmonių apklausa parodė, kad daugiau kaip du trečdaliai Lietuvos įmonių žino pagrindinius konkurencijos teisės reikalavimus, tokius kaip draudimą sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus. Atsižvelgę į išliekantį poreikį didinti supratimą apie konkurencijos taisykles, planuojame ir toliau rengti bei skleisti verslui aktualią šviečiamojo pobūdžio informaciją, kad kuo daugiau įmonių galėtų įsivertinti pažeidimų rizikas.

IV. PAGRINDINIŲ VEIKLŲ APŽVALGA

Apie instituciją

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (KT) yra savarankiška valstybės įstaiga, atskaitinga Seimui. Vykdydama valstybinę konkurencijos politiką, KT prižiūri, kaip laikomasi Konkurencijos įstatymo (KĮ) ir jai patiktų taikyti Europos Sąjungos (ES) konkurencijos teisės reikalavimų, koordinuoja ES valstybės pagalbos taisyklių įgyvendinimą Lietuvoje. KT taip pat vykdo funkcijas, numatytas Vietos savivaldos įstatyme (VSĮ), Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme (MPĮNVDĮ), nuo 2025 m. sausio 1 d. – Internetinių tarpininkavimo paslaugų ir interneto paieškos sistemų priežiūros įstatyme.

Institucijos teisinė autonomija ir nepriklausomumas įtvirtinti KĮ bei 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2019/1, kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas.

KT sudaro pirmininkas ir 4 nariai – juos Ministro Pirmininko teikimu skiria Prezidentas šešerių metų kadencijai. Tas pats asmuo KT pirmininku ar nariu gali būti paskirtas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės. Nuo 2023 m. rugpjūčio 24 d. KT sudaro pirmininkė Jolanta Ivanauskienė ir nariai: Medeina Augustinavičienė (pirmininkės pavaduotoja), Irma Urmonaitė (pirmininkės pavaduotoja), Žilvinas Klimka ir Karina Kučaidze-Wencel.

KT misija – saugoti veiksmingą konkurenciją dėl vartotojų gerovės, ir ji tai daro vykdydama savo funkcijas: įgyvendindama Lietuvos konkurencijos politiką bei prižiūrėdama kaip rinkos dalyviai ir viešojo administravimo subjektai laikosi jos kompetencijai priskirtų įstatymų reikalavimų.

Veiklos vizija ir strategija

2024 m. institucijai buvo itin svarbūs strateginio planavimo prasme: atnaujinta vizija, peržiūrėtos vertybės, buvo parengta penkerių metų veiklos strategija išskiriant keturis strateginius tikslus.

Savo veikla užtikrindama veiksmingą konkurenciją rinkose ir kurdama naudą vartotojams, KT prisideda prie spartesnio ekonomikos, kuri yra visos šalies klestėjimo pagrindas, vystymosi. Atsižvelgdama į tai, institucija atnaujino viziją ir įvardijo, jog siekia daryti reikšmingą poveikį Lietuvos ekonomikai, didinant rinkų konkurencingumą ir vartotojų gerovę.

KT siekia, kad institucijos indėlis į stipresnės ekonomikos kūrimą būtų reikšmingas, t. y. realus – apčiuopiamas ir juntamas ne tik trumpalaikėje, bet ilgalaikėje perspektyvoje, taip pat – aktualus, atliepiantis visuomenės poreikius, ir suprantamas – tinkamai išaiškintas, atskleidžiant konkurencijos taisyklių turinį ir jų laikymosi svarbą.

Pagrindinis KT veiklos vystymo ir ilgalaikio planavimo dokumentas, apibrėžiantis institucijos veiklos viziją, misiją, vertybes, strateginius tikslus ir uždavinius, nustatantis jų įgyvendinimo kriterijus, yra 2024–2029 m. strategija, patvirtinta KT pirmininko 2024-01-18 įsakymu Nr. 2V-2 „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2024–2029 m. strategijos patvirtinimo“.

Veiklos prioritetas

KT, vykdydama jai įstatymais nustatytas funkcijas, vadovaujasi Veiklos prioritetu, kuris sudaro galimybes naudoti institucijos išteklius taip, kad būtų kiek įmanoma geriau prisidedama prie veiksmingos konkurencijos apsaugos ir teikiama kuo didesnė nauda vartotojams.

Spręsdama tyrimų atlikimo ir kitus veiklos klausimus, KT vadovaujasi **šiais principais**:

2024 m. buvo nustatyti šie prioritetai:

- **kurti vertę vartotojams**, ypatingą dėmesį skiriant šiems sektoriniams veiklos prioritetams: energetika; sveikatos sektorius (įskaitant farmaciją); mažmeninė prekyba; skaitmeninės rinkos;
- **užtikrinti profesionalumą** vykdant numatytas funkcijas ir ypač – stiprinti pajėgumus, būtinus sektorialių prioritetų klausimams nagrinėti, pritraukti ir išlaikyti daugiau profesionalų, gebančių analizuoti įvairias rinkas, spręsti sudėtingus teisinius ir ekonominius klausimus, naudoti modernius darbo metodus ir priemones (skiriant dėmesio gebėjimų stiprinimui, metodų ir priemonių tobulinimui informacinių technologijų (IT) srityje);
- **bendradarbiauti** su žiniasklaida nacionaliniu ir tarptautiniu mastu, plėtoti dialogą su akademinė bendruomene, verslu, viešojo administravimo subjektais ir visuomene, stiprinti ryšius su tarptautiniais partneriais ir aktyviai įsitraukti į su konkurencijos politikos įgyvendinimu susijusias ES teisėkūros iniciatyvas. Bendradarbiavimas ypač svarbus siekiant atsižvelgti į skaitmeniniame amžiuje kylančius iššūkius, kurių sprendimas reikalauja geriausios tarptautinės praktikos įvertinimo, bendradarbiavimo tarptautiniu ir nacionaliniu mastu su akademinėmis ir valstybės institucijomis bei organizacijomis (tęsiant tarpinstitucinį bendradarbiavimą su Viešųjų pirkimų tarnyba (VPT), Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) ir Valstybės kontrole).

Veiklos efektyvumas

KT siekia, kad jos veiklos efektyvumas būtų grindžiamas ne paskirtų baudų dydžiu, bet profesionalių tyrimų rezultatais ir tyrimų atnešta nauda vartotojui, kuri priklauso ir nuo nuoseklaus prevencinio darbo konkurencijos principų sklaidos srityje.

Vertindama, kaip sekasi vykdyti užsibrėžtą misiją, KT, vadovaudamasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) metodika, kasmet skaičiuoja savo veikla sukuriamos tikėtinos naudos vartotojams dydį. Šio dydžio ir KT metinio biudžeto santykis yra pagrindinis KT veiklos efektyvumo rodiklis nuo 2011 m. Institucija siekia, kad KT vidutinio metinio trejų metų biudžeto ir metinės vidutinės trejų metų tiesioginės tikėtinos naudos vartotojams santykis būtų ne mažesnis kaip 1:5, t. y. KT veiklai iš šalies biudžeto skirtas 1 euras atneštų bent 5 eurus tikėtinos naudos.

Atlikus 2022–2024 m. veiklos vertinimą, paaiškėjo, kad vidutinė metinė šio laikotarpio tiesioginė tikėtina nauda vartotojams sudarė 17,5 mln. Eur, o jos santykis su KT vidutiniu metiniu biudžetu buvo 1:5,7. Poveikio vertinimas apima tiesioginę ekonominę naudą vartotojams, atsižvelgus į žalą, kuri būtų buvusi padaryta vartotojams, jei KT nebūtų nutraukusi antikonkurencinių veiksmų arba nebūtų užkirtusi kelio konkurencijos suvaržymams (pavyzdžiui, jei nebūtų išaiškintas kartelis arba nebūtų uždrausta probleminė koncentracija, vartotojai būtų mokėję didesnes kainas keletą metų ir pan.). Į skaičiavimus nėra įtraukiama netiesioginė nauda (paskirtos baudos) ar nauda, atsirandanti dėl to, kad pažeidėjui paskirta bauda atgraso nuo keleto kitų panašių pažeidimų padarymo ir kt. Taip pat vertinimas neapima visos KT veiklos – nėra vertinama nauda vartotojui, kuri atsiranda, pavyzdžiui, dėl MPĮNVDĮ priežiūros, konkurencijos kultūros sklaidos tarp verslo atstovų ir valdžios institucijų.

Išlieka tikimybė, kad ateityje rodiklio reikšmė tam tikru laikotarpiu gali nesiekti 1:5, jeigu KT atliktų tyrimus, kurie yra strategiškai reikšmingi dėl atgrasomojo poveikio, teisinio tikrumo ar sektoriaus svarbumo vartotojams arba šalies ekonomikai, bet pagal minėtą metodiką galimai sukuria mažiau ar nekuria tiesioginės ekonominės naudos vartotojams.

Išsamų naudos vertinimo aprašymą ir rezultatus KT skelbia atskiru dokumentu savo interneto svetainėje.

V. KONKURENCIJĄ RIBOJANTYS SUSITARIMAI

Karteliai yra vieni sunkiausių konkurencijos teisės pažeidimų – juos draudžia KĮ 5 straipsnis ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 101 straipsnis. Konkurentams draudžiama susitarti dėl kainų, gamybos ribojimo, klientų ar rinkų pasidalinimo, derinti veiksmus viešuosiuose pirkimuose, taip pat keistis komerciškai jautria informacija. Bendrai nustatydami kainas arba pasidalindami rinkas kartelio dalyviai susitaria veikti kartu, nustoja konkuruoti, nejaučia spaudimo tiekti į rinką naujų produktų, pasiūlyti inovatyvių paslaugų, gerinti kokybę ar mažinti kainas. Tokių susitarimų rezultatas – vartotojams tenka mokėti brangiau, o jų sąskaita kartelio nariai pasididina pelną.

KĮ reikalavimai yra taikomi ne tik konkurentams, tačiau ir įmonėms, veikiančioms skirtinguose gamybos arba platinimo lygmenyse, pavyzdžiui, tiekėjams bei platintojams. Tarp tokių įmonių sudaryti susitarimai laikomi vertikaliesiems – dažniausiai tokio pobūdžio susitarimai konkurencijos neriboja, o jiems taikoma teisėtumo prezumpcija, jei susitarimo šalių rinkos dalys neviršija 30 proc. Visgi, tam tikri vertikalieji susitarimai yra laikomi ribojančiais konkurenciją ir darančiais žalą vartotojams, nepriklausomai nuo užimamos rinkos dalies. Vienas iš tokių pažeidimų – perpardavimo kainų palaikymas.

Perpardavimo kainų palaikymas reiškia drastišką kišimąsi į konkurenciją ir, kaip kartelis, laikytinas labai sunkiu konkurencijos taisyklių pažeidimu. Susitarimo dalyviai, siekdami išlaikyti aukštesnį tam tikrų perparduodamų prekių kainų lygį, dažniausiai turi aiškų tikslą – neleisti platintojams nustatyti kainodaros savarankiškai, kad jie tarpusavyje nekonkuruotų ir nesiūlytų vartotojams mažesnių kainų bei nuolaidų.

KT pastaruosius kelerius metus vykdo aktyvius tyrimo bei prevencijos veiksmus, ypatingą dėmesį skirdama vertikaliesiems susitarimams. Institucijos ekspertai siuntė konkrečioms įmonėms prevencinius raštus, raginančius persižiūrėti produkcijos platinimo sutartis ir išvengti galimų KĮ pažeidimų, taip pat parengė išsamias Elektroninės prekybos gaires su paaiškinimais, kaip turėtų bendrauti internetinėse parduotuvėse prekes parduodantys platintojai ir tiekėjai, kad nepažeistų konkurencijos teisės nuostatų.

2024 m. KT nustatė du susitarimus tarp tiekėjų ir platintojų dėl prekių perpardavimo kainų fiksavimo, tęsė dar du tyrimus dėl tokio pobūdžio galimų susitarimų ir pradėjo vieną naują tyrimą.

Atsižvelgdama į susitarimų dėl perpardavimo kainų nustatymo daromą žalą vartotojams, institucija ir ateityje tęs aktyvią veiklą šioje srityje, tiek vykdydama tyrimus, tiek įspėdama įmones apie kylančias rizikas pažeisti KĮ reikalavimus, jeigu tiekėjai bei platintojai tariausi nustatyti ir tam tikrame lygyje išlaikyti prekių ar paslaugų kainas.

Nustatyti pažeidimai

Francizės tinklui priklausančios nekilnojamojo turto (NT) agentūros susitarė dėl komisinio mokesčio dydžio

KT nustatė, kad bendrovė „Capital Realty“ ir su ja franšizės sutartis dėl prekės ženklo „Capital“ naudojimo pasirašiusių dvidešimt NT agentūrų susitarė klientams taikyti ne mažesnę kaip 3 proc. komisinį mokestį ir taip apribojo tarpusavio konkurenciją.

Reguliarių susitikimų metu „Capital Realty“ ir NT agentūros bendrai sprendė, kokių priemonių imtis, kad franšizės tinkle nebūtų taikomas mažesnis nei 3 proc. komisinis mokestis ir agentūros tarpusavyje nekonkuruotų klientams siūlydamos pigesnes tarpininkavimo paslaugas.

Už KĮ pažeidimą bendrovėms iš viso skirta 710 751 Eur baudų: „Capital Smart“ – 266 410, „Capital Realty“ – 88 880, „Capital Team“ – 60 540, „R.E. Experts“ – 46 580, „Capital Real Estate“ – 29 860, „Reitai“ – 27 730, „Vita fortis“ – 26 590, „Capital Klaipėdai“ – 26 450, „NT partneriams“ – 25 500, „Kesei“ – 18 380, „CRB partners“ – 17 660, „Pauliui ir Brokeriams“ – 16 280, „Capital centrui“ – 16 150, „Kapitalo ekspertams“ – 13 500, „Capital Home“ – 7750, „Nervelitai“ – 8210, „Capital Property“ – 6150, „Mano rezidencijai“ – 3790, „Eurobrokeriams“ – 2700, „Grosenai“ – 1640 Eur. Agentūrai „FM Fuel“ skirta 1 Eur dydžio bauda, nes bendrovė negavo pajamų 2023 m.

Nesurinkus pakankamai įrodymų dėl pažeidimo, tyrimo procedūra buvo nutraukta 7 NT agentūrų atžvilgiu.

Šis KT nutarimas yra apskųstas teismui.

Išaiškintas susitarimas dėl kainų maisto papildų bei kosmetikos priemonių platinimo tinkle

Tyrimą atlikę KT ekspertai išsiaiškino, jog 2015–2022 m. „Giantera“, oficiali prekės ženklo „Dr. Ohhira“ produkcijos atstovė Lietuvoje, kartu su vaistinėmis, klinikomis ir kitais platintojais – „Apotheka Pharma“ vaistine (*apotheka.lt*), „Bio Sala“ (*livin.lt*), „Bioklinika“ (*newcrush.com*), „Filmams ir kvapais“ (*aromama.lt*), Universiteto vaistine (*universitetovaistine.eu*), „Eko 123“ (*eko123.lt*), „Creator Japonicus“ (*japoko.com*), Operos vaistine (*sveikatospasaulis.lt*), „Alatona“ (*vitaminoza.lt*), „Newglow“ vaistine, Pilėnų vaistine, „Urticae“ vaistine, klinika „Unavita“, įmonių grupei „Entafarma“ priklausančiomis „Entafarma“ ir Mano vaistine (*manovaistine.lt*) bei įmonių grupei EV priklausančiomis „Azeta“ vaistine, „Azeta“, EVD ir „Euroapotheca“ (*eurovaistine.lt*) – siekė išlaikyti aukštesnes „Dr. Ohhira“ maisto papildų ir kosmetikos priemonių pardavimo kainas.

„Giantera“ platintojams kėlė reikalavimus griežtai laikytis jos nurodytų kainų ir prekės ženklu „Dr. Ohhira“ pažymėtoms prekėms netaikyti jokių nuolaidų ar akcijų. Tiekėja stebėjo platintojų taikomas kainas, įspėdavo dėl sutartų kainų nesilaikymo, grasindavo sustabdyti prekių tiekimą. Patys platintojai taip pat stebėjo vieni kitų taikomas kainas ir, pamatę mažesnes, informuodavo „Gianterą“.

Atsižvelgdama į bendrovių pajamas, pažeidimo pavojingumą ir trukmę, KT pažeidėjoms iš viso skyrė 1 415 520 Eur baudų: „Gianterai“ – 398 600, „Bio Salai“ – 187 720, „Filmams ir kvapams“ – 100 950, Universiteto vaistinei – 56 580, „Apotheka Pharma“ vaistinei – 37 890, Pilėnų vaistinei – 28 000, „Newglow“ vaistinei – 22 070, „Alatonai“ – 18 100, „Bioklinikai“ – 12 380, Operos vaistinei – 7 910, „Eko 123“ – 5 840, „Creator Japonicus“ – 2 460, „Urticae“ vaistinei – 1 390, klinikai „Unavita“ – 720 Eur.

„Entafarma“ įmonių grupė, kurią sudaro bendrovės „Entafarma“ ir Mano vaistinė, nuo pat tyrimo pradžios bendradarbiavo su institucija, tad finansinė sankcija buvo sumažinta 75 proc. Kadangi grupė pripažino tyrimo išvadas, solidari bauda buvo sumažinta dar 15 proc. iki 2 830 Eur. EV įmonių grupė, kurią sudaro bendrovės „Azeta“ vaistinė, „Azeta“, EVD, „Euroapotheca“, tyrimo pabaigoje taip pat pripažino padarytą pažeidimą, todėl finansinė sankcija buvo sumažinta 15 proc., skiriant solidarią 532 080 Eur baudą.

Nutarimas yra apskųstas teismui.

Įmonės naudojasi galimybe išvengti baudos arba ją gerokai sumažinti

Pastarųjų kelerių metų KT darbo praktika liudija, kad vis daugiau įmonių kreipiasi į instituciją pagal Atleidimo nuo baudų programą ir pasinaudoja KĮ numatyta galimybe visiškai išvengti baudos arba gerokai ją sumažinti. Visiškai atleistas nuo baudos gali būti tik tas draudžiamo susitarimo dalyvis, kuris pirmasis pateikia informaciją KT iki jai gaunant pakankamų duomenų patikrinimui atlikti arba pažeidimui konstatuoti.

Kartelio dalyviams ar ne konkurentų susitarimo dėl kainų nustatymo (fiksavimo) dalyviams, kurie negali būti atleisti nuo baudos pagal Atleidimo nuo baudų programą, gresiančios piniginės sankcijos gali būti sumažintos už bendradarbiavimą su institucija, jei yra tenkinamos nustatytos sąlygos, pavyzdžiui, ūkio subjektas institucijai pateikia draudžiamo susitarimo įrodymus, kurie, palyginti su jos jau turima informacija, duoda didelę pridėtinę vertę įrodant pažeidimą.

2020–2024 m. KT iš viso gavo 17 įmonių prašymų atleisti jas nuo baudos arba sumažinti skirtingą baudą (įskaitant pažeidimo pripažinimus). Visi šie prašymai buvo išnagrinėti ir, esant teisiniam pagrindui, įmonės buvo atleistos nuo baudos arba jos buvo sumažintos. 2024 m. iš viso 6 įmonėms finansinės sankcijos buvo sumažintos nuo 15 iki 90 proc.

Šilumos siurblių gamintoja apribojo platintojų konkurenciją, kas nulėmė aukštesnes kainas vartotojams

KT pripažino, kad bendrovė „Iglu Tech“ nustatė savo gaminamų šilumos siurblių perpardavimo kainų lygį bei nuolaidų dydžius, kuriuos galutiniams vartotojams turėjo taikyti šią produkciją visoje Lietuvoje platinusios įmonės, ir taip apribojo platintojų konkurenciją.

„Iglu Tech“ stebėjo platintojų taikomas kainas ir nuolaidas elektroninėse parduotuvėse, siuntė įspėjimus bei raginimus pakeisti kainas ir grasino nutraukti sutartis, jeigu produkcija bus parduodama mažesnėmis kainomis, nei nurodė pati gamintoja. Nors sutartyse ir susirašinėdama su platintojais „Iglu Tech“ savo produkcijos kainas dažniausiai įvardijo kaip „rekomenduojamas“, tačiau KT ekspertų atlikta faktinių aplinkybių analizė parodė, kad iš tiesų šių „rekomenduojamų“ kainų bei maksimalaus leidžiamo nuolaidų lygio privalėjo laikytis visi platintojai.

Įvertinusi visas aplinkybes, KT nusprendė už draudžiamą konkurenciją ribojantį susitarimą bendrovei „Iglu Tech“ ir ją kontroliuojančiai įmonei „Unit Invest“ skirti solidarią 909 280 Eur baudą. Nutarimas yra apskųstas teismui.

Statistika

Tyrimai dėl KĮ 5 str. ir (ar) SESV 101 str. pažeidimų

	2022	2023	2024		
Baigti nustačius pažeidimą	2	1	3	24	įmonės įspėtos apie riziką pažeisti konkurencijos taisykles
Nutraukti	3 (1*)	2	0	39	įmonės nubaustos už konkurenciją ribojančius susitarimus
Pradėti	3	3	2		
*atnaujintas tyrimas buvo nutrauktas sudarius taikos sutartis su pažeidėjais ir skyrus individualias baudas				7	įmonių patalpose buvo atlikti patikrinimai
				3 035 551 €	tiesk baudų skirta už konkurenciją ribojančius susitarimus

Prevencinė ir kita šviečiamoji veikla

KT kasmet daug dėmesio skiria prevencinei bei šviečiamajai veiklai, rengdama ir atnaujindama įvairias informacines priemones, kad verslo bendruomenė būtų informuota apie konkurencijos taisykles ir žinotų, kokios rizikos kyla pažeisti teisės aktų reikalavimus.

Be to, KT išsiunčia prevencinius raštus keliasdešimčiai įmonių, siūlydama įsivertinti savo taikomos veiklos praktikos teisėtumą ir susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kurie galėtų pažeisti konkurencijos teisės reikalavimus. 2024 m. tokie prevenciniai raštai buvo išsiųsti 24 įmonėms. Dalis raštų buvo susijusių su gamintojų ir jų produkcijos platintojų santykiais bei verslo praktika, kai platintojams taikomi įvairaus pobūdžio ribojimai. Įmonėms priminta, kad prekių gamintojai ar paslaugų teikėjai negali platintojams drausti jas parduoti klientams, kurie iš kitų šalių patys kreipiasi pageidaudami įsigyti tam tikras prekes ar paslaugas. Tokios nuostatos yra įtvirtintos tiek KĮ, tiek SESV.

Siųsdama ūkio subjektams įspėjimus apie įtariamus konkurencijos ribojimus, KT siekia atkreipti galimų pažeidėjų dėmesį, paskatinti juos įsivertinti ir prireikus pakeisti elgesį, kad kuo greičiau būtų pašalintas įtariamas KĮ pažeidimas. Kokiu būdu spręsti konkurencijos problemas konkrečiu atveju – pradėti pažeidimo tyrimą, imtis prevencinių priemonių ar kitų veiksmų – KT sprendžia individualiai, atsižvelgdama į turimus įrodymus, galimo pažeidimo pobūdį, jo strateginę reikšmę ir kitus principus.

Gairės asociacijų veiklai

Siekdama didinti supratimą apie konkurencijos taisyklių reikalavimus, KT 2024 m. kreipėsi į asociacijas ir paprašė pasidalinti lūkesčiais, kokios rekomendacijos būtų aktualios vykdant jų veiklą bei dalyvaujant teisėkūros procese. Gavusi verslo atstovų nuomones bei konkrečius klausimus, institucija atnaujino gaires „Asociacijų veikla: kaip nepažeisti konkurencijos teisės reikalavimų“ (plačiau – skyriuje „Švietimas konkurencijos srityje“).

Elektroninės prekybos gairės

KT, siekdama prisidėti prie geresnio verslo supratimo apie konkurencijos teisės reikalavimus skaitmeninėje erdvėje, parengė Elektroninės prekybos gaires, kuriose pateikė aktualiausią informaciją apie konkurenciją ribojančių susitarimų draudimą bei rekomendacijas el. prekybos sektoriaus atstovams.

Dokumente pateikiami išsamūs paaiškinimai ir praktiniai pavyzdžiai dėl konkurencijos taisyklių taikymo kainodarai, reikalavimams prekybai internetu, reklamai internete, el. prekyviečių, tarp jų – ir hibridinių, veiklai (plačiau – skyriuje „Švietimas konkurencijos srityje“).

KT inicijavo pokyčius, skatinančius fizinius asmenis pranešti apie kartelius ir gauti atlygį

Seimui 2024 m. priėmus KĮ pataisas, KT pakeitė apmokėjimo pranešėjams už pateiktus įrodymus dėl galimai konkurenciją ribojančių susitarimų tvarką (plačiau – skyriuje „Teisėkūra“).

KĮ numatyta, kad fiziniai asmenys, pateikę KT įrodymus apie galimus konkurenciją ribojančius susitarimus, gali gauti piniginę išmoką net ir tada, kai institucija yra pradėjusi tyrimą dėl galimo konkurenciją ribojančio susitarimo. Tikimasi, kad šie ir kiti pokyčiai paskatins daugiau asmenų pateikti KT įrodymus apie galimus pažeidimus ir gauti atlygį.

Išmoka gali sudaryti 10 proc. nuo pažeidėjams paskirtų baudų, bet ne mažiau kaip 1000 Eur ir ne daugiau kaip 100 tūkst. Eur.

Pranešk mums!

Fiziniai asmenys draudžiamo susitarimo įrodymus kviečiami pateikti užpildžius el. formą KT svetainėje kt.gov.lt, el. paštu praneskmums@kt.gov.lt, paštu (Jogailos g. 14, Vilnius) arba atvykus į instituciją. Su institucijos ekspertais galima pasikonsultuoti telefonu ar el. paštu dėl įrodymų bei informacijos pateikimo tvarkos bei su tuo susijusiais teisiniais klausimais dar prieš pateikiant turimą informaciją. **KT užtikrina informaciją pateikusių asmenų tapatybės konfidencialumą.**

VI. KONCENTRACIJŲ PRIEŽIŪRA

KT, vykdydama koncentracijų priežiūrą, siekia nustatyti, ar įmonėms jungiantis arba įsigyjant vienai kitą nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija tam tikroje rinkoje. Prieš priimdama sprendimą, ar duoti leidimą vykdyti sandorį, institucija išsamiai vertina įvairias su koncentracija susijusias aplinkybes, nes verslams susijungus atitinkamose rinkose gali įvykti pokyčiai, darantys žalingą poveikį konkurencijai, todėl vartotojai gali susidurti su didesnėmis kainomis, mažesniu prekių ir paslaugų pasirinkimu, blogesne kokybe ir pan.

Kasmet dėl dalies KT nagrinėjamų koncentracijų prireikia detalia ekonomine analize ir skaičiavimais paremtų išvadų, kurioms esminę reikšmę turi rinkos apibrėžimo, rinkos galios bei poveikio konkurencijai ir vartotojams aspektai. Jeigu surinkti duomenys leidžia daryti išvadą, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose, leidimas yra duodamas. Visgi tam tikrais atvejais, atsižvelgiant į besijungiančių įmonių rinkos galią ir kitas sektoriaus ypatybes, rinkos struktūros pokyčiai, pavyzdžiui, konsolidacija, gali daryti reikšmingą neigiamą įtaką konkurencijai bei vartotojams. Jeigu nustatoma, kad sandoris neigiamai paveiks konkurenciją rinkoje, jam leidimas neduodamas.

2024 m. KT išnagrinėjo 37 pranešimus vykdyti koncentracijas ir davė 36 leidimus planuojamiems sandoriams įvairiuose – žemės ūkio, duonos ir konditerijos gaminių, pašarų gamybos, NT vystymo, atsinaujinančios energetikos, keleivinio transporto, sveikatos priežiūros bei odontologijos paslaugų, automobilių prekybos, finansinių paslaugų ir kt. – Lietuvos ūkio sektoriuose. 90 proc. visų nagrinėtų atvejų sudarė sandoriai, kai nereikėjo atlikti išsamios teisinės ir ekonominės analizės. Šias koncentracijas institucijos ekspertai įvertino ir KT davė leidimus vidutiniškai per 20 darbo dienų.

2024 m. trys išnagrinėti sandoriai buvo susiję su jau iki šiol gana koncentruotomis kiaušinių gavybos, duonos ir konditerijos gaminių gamybos bei skolų išieškojimo rinkomis, dėl ko KT turėjo išsamiai įvertinti galimą poveikį konkurencijai. Dviem atvejais leidimai vykdyti koncentracijas buvo duoti. Vieno sandorio tarp kiaušinių gavybos bendrovių įgyvendinti neleista identifikavus galimas neigiamas pasekmes konkurencijai bei vartotojams.

Sudėtingų koncentracijų nagrinėjimo trukmė 2024 m. vidutiniškai siekė 57 darbo dienas. Koncentracijos įgyvendinimas nepateikus pranešimo KT ir negavus jos leidimo yra laikytinas pavojingu pažeidimu, už ką KĮ numatyta finansinė atsakomybė. 2024 m. KT vykdė tris tyrimus dėl nepraneštų koncentracijų, vieną jų baigė ir, nustačiusi, kad sandoris elektros energijos tiekimo rinkoje buvo įgyvendintas be institucijos leidimo, skyrė baudą.

KT nuolat primena verslui, kad koncentracijų priežiūra nėra formalumas. Tai – svarbus instrumentas, siekiant apsaugoti veiksmingą konkurenciją rinkoje, todėl pareiga pranešti apie sandorį bei gauti leidimą ir yra numatyta KĮ, kad KT turėtų galimybę įvertinti galimas koncentracijos pasekmes rinkai.

Jeigu sandorį planuojantiems verslo atstovams kyla klausimų, ar reikia gauti KT leidimą, jie raginami kreiptis į institucijos ekspertus pasikonsultuoti. 2024 m. KT ekspertai atsakė į 29 paklausimus, susijusių su koncentracijų priežiūra. Taip pat institucija rekomenduoja verslui dar iki oficialaus pranešimo apie koncentraciją pateikimo pasinaudoti galimybe pateikti KT ekspertams pranešimo apie koncentraciją projektą ir pasikonsultuoti dėl privalomos pateikti informacijos apimtys, argumentų ir juos pagrindžiančių įrodymų.

Apie numatomą įvykdyti koncentraciją privaloma pranešti KT ir gauti leidimą, jeigu koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų suminės bendrosios pajamos Lietuvos Respublikoje paskutiniaisiais prieš koncentraciją finansiniais metais yra didesnės negu 20 mln. Eur ir jeigu kiekvieno mažiausiai iš dviejų koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų bendrosios pajamos Lietuvos Respublikoje paskutiniaisiais prieš koncentraciją finansiniais metais yra didesnės negu 2 mln. Eur. Daugiau informacijos – kt.gov.lt.

Pranešimas apie koncentraciją turi būti pateiktas KT iki koncentracijos įgyvendinimo. Sandoris negali būti įgyvendintas tol, kol nėra gautas institucijos leidimas.

Už koncentracijos, apie kurią buvo privaloma pranešti, įgyvendinimą be KT leidimo, koncentracijos tęsimą jos sustabdymo laikotarpiu, KT nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ar privalomų įpareigojimų pažeidimą ūkio subjektams skiriama bauda iki 10 proc. bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais finansiniais metais.

Vadovaudamasi KĮ, KT koncentracijos priežiūros procedūrą gali taikyti ir savo iniciatyva, nors ir nėra viršijami įstatyme nustatyti bendrųjų pajamų rodikliai, kai yra tikėtina, kad po sandorio bus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

KT ragina asmenis, turinčius duomenų apie neteisėtai įgyvendintą koncentraciją, t. y. koncentraciją, apie kurią turėjo būti pranešta institucijai ir gautas jos leidimas, pranešti apie tai spg@kt.gov.lt. Taip pat raginama pranešti apie koncentracijas, dėl kurių galėjo būti sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

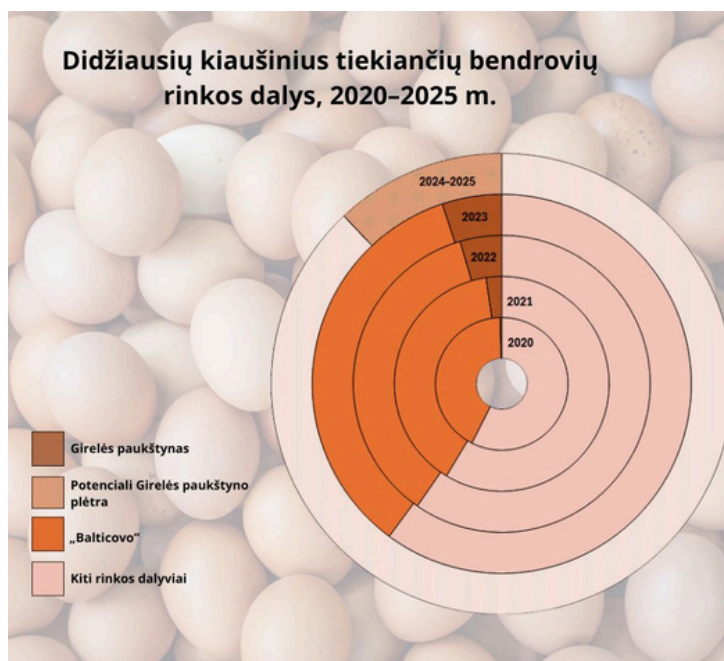
Sudėtingų koncentracijų apžvalga

Bendrovei „Lit Egg“ neleista įsigyti artimos konkurentės

„Lit Egg“ planavo įsigyti Girelės paukštyno vištų kiaušinių gavybos verslą ir jam administruoti reikalingą žemės ūkio bendrovės „Nematekas“ nekilnojamąjį turtą. Sandorio šalių pagrindinė veikla yra vištų kiaušinių gavyba ir pardavimas, prekyba vištomis bei organinėmis trąšomis. Su „Lit Egg“ susijusi Latvijos bendrovė „Balticovo“ vykdo kiaušinių gavybos veiklą Latvijoje, dalį išgautų kiaušinių parduoda Lietuvoje.

Pranešimą apie numatomą koncentraciją KT gavo dar 2023 m. rugpjūčio 18 d., tačiau sandorį planuojančios bendrovės nepateikė institucijai visos privalomos informacijos, reikšmingos vertinant koncentracijos poveikį. Todėl pranešimas apie planuojamą koncentraciją laikomas gautu 2024 m. sausio 25 d., kai buvo pateikta visa reikalinga informacija.

KT, siekdama nustatyti, ar įgyvendinus minėtą sandorį nekils neigiamų pasekmių konkurencijai kiaušinių gavybos bei didmeninės prekybos rinkoje, atliko išsamią ekonominę analizę: vertino sandorio šalių užimamas rinkos dalis ir konkurencinį artumą, klientų galimybes pakeisti tiekėją, konkurentų galimybes padidinti pasiūlą, kompensacinę pirkėjo įtaką, tyrė, ar susijungimas panaikins svarbią konkurencinę jėgą ir kt. Institucija gavo paaiškinimus ne tik iš koncentracijos dalyvių bei jų konkurentų, bet ir iš mažmeninės prekybos įmonių, kurios perka ir galutiniams vartotojams parduoda kiaušinius.

Išanalizavusi gautus atsakymus bei surinktus duomenis, KT nustatė, jog kiaušinių gavybos ir didmeninės prekybos rinka Lietuvoje – labai koncentruota, o sandorio dalyviai yra svarbūs konkurentai. Bendrovių susijungimas darytų neigiamą poveikį konkurencijai, nes sandorio nagrinėjimo metu Girelės paukštynas buvo svarbi konkurencinė jėga ir sparčiausiai augusi įmonė minėtoje rinkoje. Tokio konkurento įsigijimas dar labiau padidintų šio sektoriaus koncentraciją – susijungusios bendrovės taptų didžiausiu dalyviu, kurio rinkos dalis pigiausių kiaušinių segmente viršytų 50 proc. ir būtų bent pusantro karto didesnė už artimiausią konkurentą.

Institucijos ekspertų atlikta analizė parodė, kad tiek Girelės paukštynas, tiek „Balticovo“ aktyviai konkuruoja teikdami kiaušinių pardavimo kainos pasiūlymus didžiųjų Lietuvos prekybos tinklų paskelbtuose tiekėjų konkursuose. Girelės paukštynui juose nedalyvaujant, kitos bendrovės patirtų mažesnę konkurencinę spaudimą, todėl bendras kiaušinių kainų lygis tokiuose konkursuose galėtų padidėti, o tai lemtų ir didesnes kainas galutiniams vartotojams.

Surinkti duomenys iš mažmeninės prekybos tinklų patvirtino, kad daugumai vartotojų kaina yra svarbiausias kriterijus renkantis kiaušinius. KT įžvelgė riziką, kad susijungus dviem rinkos dalyviams, iš kurių vienas taikė bene žemiausias kainas, konkurencija reikšmingai sumažėtų, dėl ko kiaušinių kainos galėtų padidėti.

Sandorio šalys, susipažinusios su išvadomis dėl galimo neigiamo poveikio konkurencijai, teikė atsiliepimus ir papildomus argumentus, tačiau institucija nepakeitė išvadų, kad įgyvendinus koncentraciją būtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija ant kraiko ir narvuose laikomų vištų kiaušinių gavybos bei pardavimo prekybos tinklams rinkoje Lietuvoje.

Įvertinusi visą surinktą informaciją ir aplinkybes, KT nusprendė neduoti leidimo vykdyti koncentraciją bendrovei „Lit Egg“ įsigyjant Girelės paukštyno vištų kiaušinių gavybos verslą ir perimant vienvaldę jo kontrolę, kartu perkant žemės ūkio bendrovės „Nematekas“ nekilnojamąjį turtą, reikalingą minėtam verslui vykdyti ir administruoti.

Šis KT nutarimas yra apskųstas teismui.

Duotas leidimas sandoriui duonos ir kitos produkcijos gamybos sektoriuje

2024 m. birželio 3 d. KT gavo pranešimą, kad bendrovė „Avj maistas“ ketina įsigyti 100 proc. kepyklos „Gudobelė“ akcijų ir perimti vienvaldę jos kontrolę.

Su kontroliuojančiąja bendrove „Avj maistas“ susijusios įmonės sandorio nagrinėjimo metu užsiėmė duonos ir jos pakaitalų, konditerijos gaminių bei užkandžių gamyba ir didmenine prekyba Lietuvoje bei kitose šalyse, taip pat nuomojo nekilnojamąjį turtą, vykdė finansinių investicijų ir konsultacinę veiklą. „Gudobelė“ kepė įvairių rūšių duoną, gamino duonos pakaitalus, konditerijos gaminius ir užkandžius bei užsiėmė šios produkcijos didmenine prekyba Lietuvoje ir užsienyje.

Institucijos ekspertai apklausė mažmeninės prekybos tinklus ir kitas bendroves, perkančias duoną bei kitą produkciją iš planuojamo sandorio dalyvių, detaliau vertino duonos, jos pakaitalų (grūdų ir duonos paplotėlių, duoniukų, traškos duonelės ir kt.) ir užkandžių gamybos bei prekybos rinkas ir jų segmentus pagal produkcijos rūšis, prekės ženklus ir klientus. Atlikta analizė parodė, kad koncentracijos dalyvių užimamos rinkų ir jų segmentų dalys nėra itin didelės palyginti su kitais konkurentais.

Įvertinusi visą gautą informaciją ir kitas su sandoriu susijusias aplinkybes, KT konstatavo, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose, todėl davė leidimą.

Skolas išieškančios ir superkančios bendrovės gavo leidimą sandoriui

2024 m. sausio 11 d. KT gavo pranešimą, kad skolas superkanti Estijos bendrovė „Aktiva Finance Group“ planuoja įsigyti po 100 proc. panašias paslaugas teikiančių įmonių „Intrum Lietuva“, „Intrum Latvia“ ir „Intrum Estonia“ akcijų bei perimtų jų vienvaldę kontrolę.

Tuo metu su „Aktiva Finance Group“ susijusi bendrovė „Julianus Inkaso“ Lietuvoje teikė įvairias skolų išieškojimo paslaugas: siuntė priminimus, vykdė ikiteisminį bei teisminį išieškojimą, pirkė reikalavimo teises bei skolų portfelius. Kiti su Estijos bendrove susiję ūkio subjektai Lietuvoje užsiėmė sąskaitų vertinimu bei skolų registravimu, teikė paskolų brokerio bei sąskaitų konsolidavimo paslaugas, taip pat užsiėmė internetine žiniasklaida, naujienų agentūros veikla, siūlė internetinės reklamos sprendimus bei turinio kūrimo paslaugas.

„Intrum Lietuva“ išieškojo skolas (įskaitant priminimų siuntimą) bei pirkė skolų portfelius mūsų šalyje, o „Intrum Latvia“ ir „Intrum Estonia“ teikė kredito valdymo ir skolų pirkimo paslaugas atitinkamai Latvijoje bei Estijoje.

Atlikusi su sandoriu susijusių aplinkybių analizę, KT konstatavo, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose, ir leidimą davė.

Kitų svarbesnių sandorių vertinimas

Leistos koncentracijos žemės ūkio sektoriuje

2023 m. gruodžio 4 d. investicinis fondas „INVL Baltic Sea Growth Fund“ pranešė ketinantis įsigyti 100 proc. bendrovės „Galinta“ akcijų, Pajieslio žemės ūkio bendrovės verslo dalį ir Šilavoto žemės ūkio bendrovės kompleksą, o netiesiogiai – po 100 proc. įmonių „Galinta ir partneriai“ bei „Galinta Polska“ akcijų bei kooperatyvo „Germonių elevatorius“ pajų.

Uždarojo tipo profesionaliems investuotojams skirtas privatus kapitalo investicinis fondas „INVL Baltic Sea Growth Fund“ tuo metu vykdė investicinę veiklą. Su fondu susiję ūkio subjektai Lietuvoje užsiėmė įvairia veikla: teikė sveikatos priežiūros, veterinarijos, SPA, sanatorinio gydymo ir kitas paslaugas, valdė nekilnojamąjį turtą ir jį investavo, projektavo ir gamino metalo konstrukcijas, rinko ir tvarkė tam tikras atliekas, prekiaavo atliekų surinkimo konteneriais bei kt.

„Galinta“, „Galinta ir partneriai“, Lenkijoje registruota bendrovė „Galinta Polska“, Kėdainių rajono Pajieslio žemės ūkio bendrovė, Prienų rajono Šilavoto žemės ūkio bendrovė ir kooperatyvas „Germonių elevatorius“ Lietuvoje užsiėmė didmenine prekyba grūdais, dribsniais, miltais, košėmis, kruopomis, teikė elevatoriaus paslaugas, pirkė grūdus ir nuomojo NT.

Išanalizavusi surinktą informaciją, KT konstatavo, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija.

Dar vieną leidimą vykdyti sandorį KT davė paukštininkystės sektoriuje – bendrovei „AGC Farm“ įsigyti įmonėms „Agvika“, „Jondara“, Krikštonių paukštynui ir fiziniams asmenims priklausančią šių paukštynų NT bei perimti vienvaldę turto kontrolę.

Nagrinėjant koncentraciją 2024 m. spalį, „AGC Farm“ buvo naujai įsteigta bendrovė, kuri planavo vykdyti paukštynų ūkių veiklą. Įmonė priklausė Lenkijos „Grupa Agrocentrum“ įmonių grupei, su ja susijusios bendrovės prekiaavo pašarais, mėsiniais naminiais paukščiais, miltų produktais ir trąšomis.

Igyjamas paukštynų turtas priklausė bendrovėms „Agvika“, „Jondara“ bei Krikštonių paukštynui ir fiziniams asmenims, kurie užsiėmė mėsinių naminių paukščių auginimu bei šalutinių gyvūninių atliekų pardavimu.

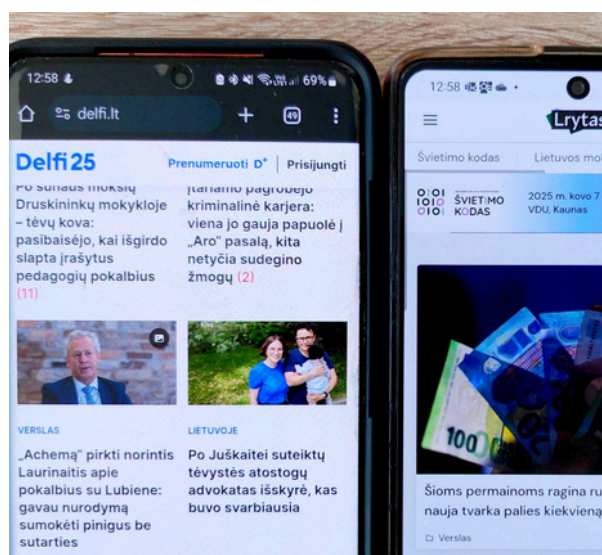
KT tęsė naujienų portalų sandorio nagrinėjimą

KT 2023 m. pabaigoje buvo įpareigojusi Estijos bendrovę „Ekspress Grupp“, valdančią naujienų portalą *delfi.lt*, pateikti pranešimą apie koncentraciją jai įsigijus 100 proc. įmonės „Lrytas“ akcijų. Pranešimas buvo gautas 2024 m. gegužės 15 d.

Institucijos ekspertai, vertindami jau įgyvendintą žiniasklaidos bendrovių sandorį, surinko ir analizavo duomenis iš įvairių Lietuvoje veikiančių naujienų portalų, jų lankomumo bei vartotojų įsitraukimo rodiklius, apklausė reklamos pirkėjus (agentūras ir užsakovus), kitus rinkos dalyvius.

Baigusi nagrinėti pranešimą, KT 2025 m. vasario 6 d. padarė išvadą, kad dėl įvykdytos koncentracijos buvo reikšmingai apribota konkurencija tarp Lietuvos naujienų portalų, todėl leidimo sandoriui nedavė.

Priminsime, kad 2023 m. gruodžio 21 d. KT nustatė, jog „Ekspress Grupp“ pažeidė KĮ, nes nepranešusi institucijai ir negavusi jos leidimo įsigijo įmonę „Lrytas“, kuri valdė naujienų portalą *lrytas.lt*. Estijos įmonei buvo skirta 140 460 Eur bauda, ji taip pat įpareigota nutraukti pažeidimą arba atkurti ankstesnę padėtį ar pašalinti pažeidimo pasekmes.

Liftų priežiūros bendrovės tinkamai įgyvendinto įsipareigojimus

KT 2023 m. liepą davė leidimą bendrovei „Kauno liftai“ vykdyti koncentraciją įsigijus po 100 proc. įmonių „Baltijos liftai“ ir „Šiaulių liftas“ akcijų, tačiau su prisiimtais įsipareigojimais – tretiesiems asmenims perleisti „Baltijos liftų“ ir „Šiaulių lifto“ kėlimo įrenginių priežiūros ir (ar) remonto paslaugų sutartis Panevėžio, Utenos ir Kauno apskrityse, taip pat – „Kauno liftų“ prižiūrimų senesnių nei 25 m. įrenginių priežiūrą ir ne savo instaliuotų liftų keitimą Vilniaus apskrityje.

Kaip „Kauno liftai“ vykdė minėtus įsipareigojimus, prižiūrėjo patikėtinio komanda, kuri teikė KT nuomonę bei vertinimą apie perleidžiamo verslo pirkėjų kandidatūras ir kitas įsipareigojimų įgyvendinimo sąlygas, stebėjo derybų su potencialiu pirkėju procesą.

Įvertinusi patikėtinio teiktas ataskaitas bei kitą informaciją, KT 2024 m. balandį konstatavo, kad „Kauno liftai“ tinkamai įgyvendino įsipareigojimus: perleido numatytą verslo dalį pirkėjai – bendrovei „Paradis“. Pastaroji perėmė iš „Baltijos liftų“, „Šiaulių lifto“ ir „Kauno liftų“ atskirtas turto, teisių ir įsipareigojimų dalis, kurių pagrindu buvo įkurtos dvi naujos bendrovės „Šiaurės projektas“ ir „Sostinės projektas“.

Priminsime, kad KT 2022 m. gegužę nusprendė savo iniciatyva taikyti koncentracijos priežiūros procedūrą ir įpareigojo „Kauno liftus“ pateikti pranešimą apie 2021 m. gegužę įvykdytą sandorį, kai buvo įsigyta po 100 proc. įmonių „Baltijos liftai“ ir „Šiaulių liftas“ akcijų. Kadangi minėtų bendrovių suminės bendrosios pajamos 2020 m. neviršijo 20 mln. Eur ribos, numatytos KĮ, „Kauno liftai“ neprivalėjo pranešti apie numatomą vykdyti koncentraciją ir gauti KT leidimą.

Tyrimai dėl nepraneštų koncentracijų

KT vykdoma įmonių susijungimų priežiūra užtikrina, kad struktūrinis pokytis rinkoje neįvyktų prieš tai institucijos ekspertams tinkamai neįvertinus pasekmių konkurencijai ir vartotojams. Todėl labai svarbu, kad įmonės praneštų apie sandorius prieš juos įgyvendindamos, o KT ekspertai galėtų įvertinti tokių koncentracijų pasekmes.

Baigtas tyrimas dėl nepranešto sandorio

Tyrimas buvo pradėtas įtarus, kad „Enefit“ 2023 m. rugsėjo 18 d. įvykdė koncentraciją, apie kurią turėjo pranešti KT ir gauti jos leidimą. Pranešimas apie faktiškai jau įvykusį sandorį buvo gautas 2023 m. lapkričio 23 d. – po to, kai reaguodama į viešai pasirodžiusią informaciją, institucija paprašė įmonių pateikti paaiškinimus, ar „Enefit“ perėmus „EGTO energijos“ klientus nebuvo pažeisti KĮ reikalavimai.

Tyrimo metu nustatyta, jog bendrovės privalėjo pranešti apie planuojamą sandorį ir gauti KT leidimą arba kreiptis į instituciją prašant atlikti atskirus koncentracijos veiksmus, kol būtų priimtas galutinis sprendimas. Kiekvienos iš koncentracijoje dalyvavusių įmonių pajamos Lietuvoje 2022 m. viršijo 2 mln. Eur bei abiejų kartu pajamos buvo didesnės nei 20 mln. Eur, taigi peržengė KĮ numatytas sandorio dalyvių bendrųjų pajamų ribas.

KT, atsižvelgusi į tai, kad „Enefit“ pripažino KĮ pažeidimą, bendrovei apskaičiuotą finansinę sankciją sumažino 15 proc. ir paskyrė 86 510 Eur baudą. Nutarimas yra įsiteisėjęs.

Bendrovei „MM Grupp“ pratęstos laikinosios priemonės

KT 2024 m. tęsė tyrimą dėl Estijos bendrovės „MM Grupp“ veiksmų, kuriais, kaip įtariama, buvo įgyvendinta koncentracija be KT leidimo, todėl galėjo būti pažeistas KĮ.

Institucija dar 2021 m. kovo 8 d. gavo „MM Grupp“ pranešimą vykdyti koncentraciją. Estijos bendrovė ketino įsigyti 51 proc. (kartu su turimomis akcijomis – 100 proc.) kitos Estijos įmonės „Forum Cinemas Lithuania“ akcijų ir tokiu būdu netiesiogiai perimti pastarosios bendrovės Lietuvos filialo kontrolę.

Tuo metu su „MM Grupp“, užsiimančios kontroliuojančiųjų bendrovių (holdingo) veikla, susijusios įmonės veikė įvairiose verslo srityse, viena jų – valdė prekės ženklą „Apollo“ ir vykdė kino teatrų veiklą Panevėžyje, kitos – platino Holivudo studijų („The Walt Disney“, „Paramount“, „Universal“) ir nepriklausomų kūrėjų kino filmus. Planuotos įsigyti bendrovės „Forum Cinemas Lithuania“ Lietuvos filialas vykdė kino teatrų veiklą Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose.

Kadangi sandorį planuojančios įmonės laiku nepateikė visos reikalingos informacijos, pranešimo nagrinėjimo terminas buvo sustabdytas. 2021 m. spalio 14 d. KT nutraukė koncentracijos nagrinėjimo procedūrą, vadovaudamasi KĮ, kuriame numatyta, jog kai pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo terminas yra sustabdytas ilgiau nei 3 mėnesius, sandorio vertinimo procesas yra nutraukiamas ir laikoma, kad pranešimas apie koncentraciją nebuvo pateiktas. Sandorį planavusios bendrovės negalėjo vykdyti koncentracijos, nes negavo KT leidimo.

KT turimi duomenys leido įtarti, kad, nors leidimas koncentracijai nebuvo gautas, sandorį „MM Grupp“ nusprendė vykdyti faktiškai skaidant „Forum Cinemas Lithuania“ turtą ir atskiromis dalimis jį perleidžiant su „MM Grupp“ susijusiems ūkio subjektams.

KT vertinimu, buvo būtina imtis atitinkamų priemonių, siekiant užtikrinti tiriamų bendrovių tarpusavio ekonominį nepriklausomumą, sustabdyti tolesnių koncentracijos veiksmų ir integracijos įgyvendinimą bei užtikrinti galimybę pritaikyti veiksmingas poveikio priemones tuo atveju, jei institucija nustatytų, kad buvo pažeisti KĮ reikalavimai.

KT 2023 m. balandžio 7 d. nusprendė Estijos bendrovei „MM Grupp“ vienų metų laikotarpiui taikyti laikinąsias priemones, tarp kurių – įpareigojimas visą, kaip įtariama, be institucijos leidimo perimtą „Forum Cinemas“ turtą ir verslą valdyti taip, kad nebūtų pakenkta jo ekonominiam gyvybingumui, tinkamumui parduoti ar konkurencingumui.

Nutarimas buvo apskųstas teismui. Skundą išnagrinėjęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT) patvirtino, kad KT pagrįstai pritaikė laikinąsias priemones minėtai bendrovei.

2024 m. balandį KT dar metams pratęsė laikinąsias priemones. Šis nutarimas taip pat buvo apskųstas RAT, kuris paskelbė, jog KT pagrįstai pratęsė laikinąsias priemones, tačiau iš dalies patenkino „MM Grupp“ skundą ir jai taikomų laikinųjų priemonių terminą sutrumpino iki 3 mėnesių.

KT pakeitė sankcijų už nepraneštas koncentracijas skaičiavimo praktiką

Kaip minėta, įmonių susijungimo ar įsigijimo sandoris, įvykdytas be KT leidimo, yra pavojingas konkurencijos teisės pažeidimas, už kurį atsakomybė tenka koncentraciją įgyvendinusiai bendrovei. KĮ numatyta, kad už koncentracijos, apie kurią buvo privaloma pranešti, įgyvendinimą be KT leidimo, įmonei gali būti skiriama bauda iki 10 proc. bendrųjų metinių pasaulinių pajamų.

Siekdama, kad baudos proporcingiau atspindėtų pažeidėjos, gaunančios naudą iš nepranešto sandorio, finansinius pajėgumus, KT nusprendė keisti sankcijų skaičiavimo praktiką.

Iki 2024 m. KT baudą pažeidėjai skaičiuodavo nuo jos įsigytos bendrovės pajamų. Įvertinusi ligšiolinės praktikos ypatumus bei EK taikomus baudų skaičiavimo principus, KT nusprendė sankcijas dėl nepraneštos koncentracijos skaičiuoti atsižvelgdama į KĮ pažeidusio ūkio subjekto bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais finansiniais metais.

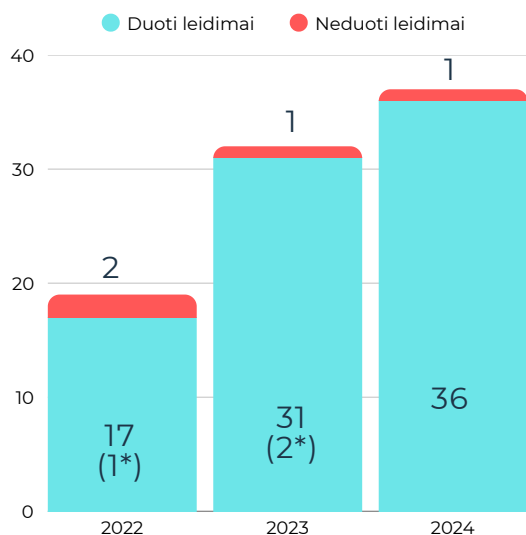
Be to, už nepraneštas koncentracijas KT skirtos baudos sudarydavo palyginti nedidelę – 0,003–0,8 proc. – sandorį įgyvendinusio ūkio subjekto pajamų dalį, kadangi įsigytos bendrovės pajamos paprastai yra gerokai mažesnės nei verslo kontrolę perimančios įmonės.

LVAT yra konstatavęs, kad vienas iš skiriamos baudos tikslų – atgrasyti nuo pažeidimo darymo, todėl itin mažos baudos taikymas (arba atleidimas nuo sankcijų) tokio tikslo nepasiektų. Tikimasi, kad, pakeitus praktiką dabartinio teisinio reguliavimo ribose, skiriamos sankcijos bus labiau proporcingos įstatymą pažeidusių įmonių pajamoms ir atgrasys nuo pavojingų konkurencijos teisės pažeidimų.

Institucija ir toliau individualiai vertins kiekvieno konkretaus pažeidimo pavojingumą bei kitas su baudos dydžio nustatymu susijusias aplinkybes (pažeidimo trukmę, atsakomybę sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes ir kt.). Teismai yra konstatavę, kad KT, įvertinusi visas individualias atvejo aplinkybes, turi plačią diskrecijos teisę parinkti tinkamiausią KĮ numatytą baudos dydį ūkio subjektui.

Statistika

Išnagrinėti pranešimai vykdyti koncentracijas

* iš jų – su įsipareigojimais

VII. VIEŠŲJŲ SUBJEKTŲ PRIEŽIŪRA

KĮ 4 straipsnis viešojo administravimo subjektus įpareigoja užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, įgyvendinant jiems pavestus uždavinius, susijusius su ūkinės veiklos reguliavimu Lietuvos Respublikoje.

Viešojo administravimo subjektams draudžiama priimti teisės aktus arba kitus sprendimus, kurie teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes ir dėl kurių atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, išskyrus atvejus, kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant įstatymų reikalavimus.

Vadovaudamasi šiomis nuostatomis, KT tiria viešojo administravimo subjektų (pavyzdžiui, ministerijų, savivaldybių ir kitų institucijų) priimtų teisės aktų bei kitų sprendimų atitiktį KĮ 4 straipsnio reikalavimams, pavyzdžiui, vertina, ar tokiais sprendimais nėra sudaromos skirtingos konkurencijos sąlygos toje pačioje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams.

KT, baigusi tyrimą ir nustačiusi, kad viešojo administravimo subjektai atliko draudžiamus veiksmus ar padarė kitus KĮ pažeidimus, turi teisę: viešojo administravimo subjektui nurodyti per nustatytą terminą pakeisti ar panaikinti teisės aktus, kitus KĮ prieštaraujančius sprendimus; skirti pinigines baudas iki 0,5 proc. metinio biudžeto einamaisiais metais ir kitų praėjusiais metais gautų bendrųjų metinių pajamų, bet ne daugiau kaip 60 000 Eur.

KT taip pat nagrinėja savivaldybių prašymus duoti sutikimą dėl naujos ūkinės veiklos vykdymo pagal VSĮ 56 straipsnį.

VSĮ pataisos pripažintos pažeidžiančiomis Konstituciją

2023 m. liepos 6 d. įsigaliojus VSĮ ir KĮ pataisoms, buvo apribotos KT galimybės taikyti KĮ 4 straipsnį bei VSĮ 56 straipsnį tam tikrais atvejais, pavyzdžiui, jeigu savivaldybės sudarydavo vidaus sandorius dėl vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo švietimo, socialinės globos arba sveikatos priežiūros įstaigose, taip pat kai teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar jų juridinių asmenų nekilnojamasis turtas ir kitas ūkio subjektas tokios paslaugos negalėtų teikti savo patalpose, ir kitais nurodytais atvejais.

KT laikėsi nuoseklios pozicijos, kad tokia išimtis eliminuoja konkurencijos elementą reikšmingoje savivaldybių įsigyjamų paslaugų dalyje: šios paslaugos yra įsigyjamose išimtinai iš savivaldybių valdomų įmonių, nevertinant tokių sprendimų poveikio konkurencijai ir nesudarant galimybės ūkio subjektams varžytis dėl paslaugų teikimo geriausiomis sąlygomis, pavyzdžiui, pasiūlant mažiausią kainą, aukščiausią paslaugų kokybę ir pan. Taip daromas neigiamas poveikis savivaldybių biudžetams ir vartotojams, kurie už prastesnės kokybės paslaugas moka brangiau.

2024 m. sausį Konstitucinis Teismas priėmė nagrinėti RAT prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja pakeistos VSĮ nuostatos, numatančios savivaldybėms išimtį iš KĮ 4 straipsnyje nustatytų reikalavimų ir draudimų. Prašymą išnagrinėjęs Konstitucinis Teismas 2024 m. spalio 10 d. priėmė nutarimą, kuriuo pripažino, kad VSĮ nuostatos, leidžiančios savivaldybėms administruojant viešųjų paslaugų teikimą visais atvejais netaikyti reikalavimo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, prieštarauja Konstitucijai.

Anot Teismo, pagal Konstituciją, galimybė, organizuojant tokių viešųjų paslaugų teikimą, nukrypti nuo minėtų reikalavimų įstatyme gali būti numatyta tik išimtiniais atvejais (be kita ko, kai, priešingu atveju, nebūtų įmanoma konkrečiu atveju užtikrinti teritorinei bendruomenei būtinų viešųjų paslaugų prieinamumo, teikimo nepertraukiamumo ir geros kokybės) ir tik tada, kai konkrečiu atveju įvertinama galimybė organizuoti bendruomenei būtinų viešųjų paslaugų teikimą tokiu būdu, kuriuo būtų užtikrinta, be kita ko, sąžininga konkurencija.

Taigi, Konstitucinis Teismas pakartojo jau anksčiau teiktą išaiškinimą, kad vidaus sandoriai, organizuojant tam tikrų viešųjų paslaugų (vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo švietimo, socialinės globos arba sveikatos priežiūros įstaigose) teikimą, gali būti sudaromi tik išimtiniais atvejais – tik jei taip siekiama užtikrinti, kad minėtos viešosios paslaugos būtų teikiamos nuolat, kad jomis galėtų naudotis visi gyventojai, kad jos būtų kokybiškos, be to, tik prieš tai įvertinus tokio sprendimo įtaką sąžiningai konkurencijai.

Konstitucijai prieštaraujančios nuostatos negali būti taikomos nuo Konstitucinio Teismo sprendimo paskelbimo, ir įstatymų leidėjai, atsižvelgdami į Teismo išaiškinimus, turės priimti VSĮ pakeitimus.

Tyrimai

Atnaujintas tyrimas dėl Panevėžio miesto savivaldybės sudarytų vidaus sandorių

2023 m. gegužę KT buvo pradėjusi tyrimą, ar Panevėžio miesto savivaldybės sprendimai, susiję su komunalinių atliekų tvarkymu, neprieštarauja KĮ 4 straipsnio reikalavimams. Institucijai kilo įtarimų, kad savivaldybė, neatlikusi konkurencingos procedūros, sudarė vidaus sandorius su savo bendrove „Panevėžio specialus autotransportas“, kuriai pavedė teikti komunalinių atliekų tvarkymo, popieriaus atliekų rūšiavimo ir vežimo paslaugas.

2023 m. liepos 6 d. įsigaliojusios KĮ bei VSĮ pataisos, kaip jau minėta, numatė išimtis iš KĮ 4 straipsnio reikalavimų ir draudimų sudarius vidaus sandorius tam tikruose sektoriuose, įskaitant ir atliekų tvarkymo paslaugoms teikti. Nors Panevėžio miesto savivaldybė vidaus sandorius sudarė iki VSĮ pakeitimų, KT konstatavo, kad net ir atlikusi tyrimą bei nustačiusi pažeidimą, nebegalėtų savivaldybės įpareigoti panaikinti ar pakeisti sprendimus ir paslaugų teikėją atrinkti organizuojant konkurencingą procedūrą, todėl KT 2023 m. rugpjūtį tyrimą nutraukė. Šis sprendimas buvo apskųstas RAT, kuris kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar minėti teisės aktų pakeitimai neprieštarauja Konstitucijos nuostatomis.

Atsižvelgusi į 2024 m. spalį priimtą Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriuo konstatuota, kad VSĮ pataisos prieštarauja pagrindiniam šalies įstatymui, KT 2024 m. gruodį nusprendė atnaujinti tyrimą dėl Panevėžio miesto savivaldybės vidaus sandorių.

Baigtas tyrimas dėl galimo privačių gydymo įstaigų Akmenės rajone diskriminavimo atvejo

KT nuo 2021 m. liepos vykdė tyrimą pagal privačios gydymo įstaigos Akmenės sveikatos centro pareiškimą dėl Akmenės rajono savivaldybės patvirtintos Trūkstamos specialybės gydytojų skatinimo dirbti Akmenės rajono savivaldybės viešosiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose programos, kurioje numatytos įvairios gydytojų pritraukimo priemonės: vienkartinė piniginė išmoka, rezidentūros studijų kompensavimas, savivaldybės būsto skyrimas. Šiomis priemonėmis gali pasinaudoti tik savivaldybės valdomos viešosios asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurios yra sudariusios paslaugų teikimo sutartis su teritorine ligonių kasa.

Tyrimo metu KT aiškinosi, ar Akmenės rajono savivaldybė, patvirtinusi minėtą programą, galėjo suteikti privilegijas savo valdomoms sveikatos priežiūros įstaigoms ir diskriminuoti privačias įstaigas bei sukūrusi skirtingas konkurencijos sąlygas, pažeisti KĮ 4 straipsnio reikalavimus. Institucijos ekspertai rinko informaciją iš Sveikatos apsaugos ministerijos, analizavo teisės aktų reglamentavimą, Lietuvos ir ES teismų bei EK praktiką, siekdami įvertinti, ar nagrinėjamos sveikatos priežiūros paslaugos laikytinos ūkine veikla.

KT nustatė, kad Akmenės rajono savivaldybės patvirtinta programa iš esmės yra skirta pritraukti gydytojus, siekiant užtikrinti iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) lėšų finansuojamos (t. y. neūkinio pobūdžio) veiklos vykdymą. Nemokamos paslaugos, finansuojamos iš PSDF, nepriklausomai, ar jas teikia savivaldybės ar privačios sveikatos priežiūros įstaigos, laikytinos neūkine veikla, kuriai nėra taikomi KĮ reikalavimai.

KT konstatavo, kad ūkinei veiklai priskirtinos mokamos gydytojų paslaugos, kurios nagrinėtu atveju sudarė iki 10 proc. Akmenės rajono sveikatos priežiūros įstaigų (tiek privačių, tiek savivaldybės) suteiktų paslaugų. Be to, pagal programą nuo 2020 m. savivaldybei pavyko pritraukti tris šeimos gydytojus, ir jiems nebuvo draudžiama papildomai dirbti privačiose sveikatos priežiūros įstaigose.

Įvertinusi, kad kiti tyrimo metu nustatyti faktai, susiję su mokamomis gydytojų paslaugomis, buvo mažareikšmiai ir nedarantys esminės žalos konkurencijai, KT tyrimą nutraukė.

Nutarimas nebuvo apskųstas teismui.

Susisiekimo ministerija tinkamai įgyvendino KT įpareigojimą

KT 2023 m. lapkritį nustatė, kad tam tikros Viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumų skyrimo perpildytoje viešosios geležinkelių infrastruktūros dalyje prioriteto taisyklių nuostatos prieštarauja KĮ. 2020 m. susisiekimo ministro patvirtintų taisyklių nuostatos sukūrė kliūtis į krovinių vežimo geležinkeliais rinką ateiti naujiems vežėjams, nes jau veikianti įmonė „LTG Cargo“ buvo privilegijuojama. KT įpareigojo ministeriją per tris mėnesius pakeisti taisyklės taip, kad jos neprieštarėtų KĮ reikalavimams, ir sumokėti 40 530 Eur baudą. Šis nutarimas yra apskųstas teismui. RAT 2025 m. sausio mėn. paskelbus, kad KT pagrįstai nustatė KĮ pažeidimą, galutinį sprendimą priims LVAT.

Susisiekimo ministerija pakeitė prioriteto taisykles ir atsisakė nuostatų, susijusių su įmonių, kurios pageidauja vežti krovinius perpildytoje geležinkelių dalyje, vertinimu. Taip pat buvo pakeista taisyklė, numačiusi pajėgumus perpildytoje geležinkelių dalyje skirti tai įmonei, kuri sumoka didesnę užmokestį už minimalųjį prieigos paketą. Iki šiol pagal minėtą taisyklę užmokestis buvo skaičiuojamas ne tik tame maršrute, dėl kurio krovinių vežėjai varžėsi, bet ir kituose maršrutuose, kurie eina per perpildytą viešosios geležinkelių infrastruktūros dalį.

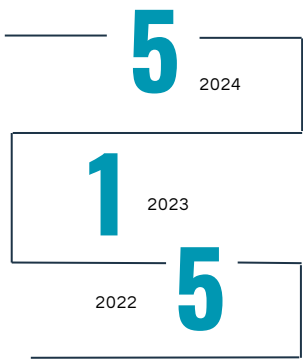
KT konstatavo, jog Susisiekimo ministerija tinkamai įgyvendino įpareigojimą ir pakeitė prioriteto taisykles taip, kad jos neprieštarėtų KĮ reikalavimams. Viliamasi, kad krovinių vežimo geležinkeliais rinka Lietuvoje taps labiau atvira ir bus sudarytos sąlygos į ją įeiti naujiems vežėjams, kurie konkuruos su rinkos senbuviais.

Statistika

Tyrimai dėl KĮ 4 straipsnio pažeidimų

	2022	2023	2024
Baigti nustačius pažeidimą	1	1	0
Baigti nenustačius pažeidimo (nutraukti)	0	1	1

Prevenciniai raštai

Svarbesni preventiniai raštai

Dėl automobilių techninės apžiūros reglamentavimo

KT ne kartą yra atkreipusi Susisiekimo ministerijos, Vyriausybės bei Seimo dėmesį, kad automobilių techninės apžiūros rinka jau 30 metų yra uždara. Dešimt bendrovių, turinčių išimtinę teisę teikti techninės apžiūros paslaugas tam tikroje teritorijoje neterminuotu laikotarpiu, nesusiduria su konkurenciniu spaudimu. Kai jo nėra, verslas turi mažiau paskatų gerinti prekių ar paslaugų kokybę, mažinti jų kainą ar tobulinti jų teikimo būdus.

KT nuomone, techninė apžiūra nėra tokia specifinė paslauga, kad jos negalėtų teikti daugiau įmonių, kurios tarpusavyje konkuruotų, o jeigu vis tik tam tikri ribojimai yra būtini, jie turėtų būti proporcingi ir kuo mažiau riboti konkurenciją. Seimo Ekonomikos komitetui 2024 m. išsiųstame rašte [pasiūlyta](#) tobulinti dabartinę sistemą ir sudaryti didesnes galimybes įmonėms konkuruoti.

Pakeitimai šioje srityje kol kas nebuvo svarstyti.

Dėl vaikų vasaros stovyklų programų konkurso

KT rekomendavo Vilniaus miesto savivaldybei keisti galimai ydingą vaikų vasaros stovyklų programų konkurso organizavimo ir įgyvendinimo tvarką. Pagal savivaldybės nustatytą reguliavimą, konkursuose dėl programų finansavimo pareiškėjais gali būti tik Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje registruoti juridiniai asmenys ir laisvieji mokytojai. KT ekspertams kilo abejonių, ar nėra skirtingai traktuojami juridiniai asmenys ir laisvieji mokytojai pagal tai, kurios savivaldybės teritorijoje jie yra registruoti (darant prielaidą, kad jie galėtų būti laikomi ūkio subjektais).

Vilniaus miesto savivaldybė informavo ketinanti pakoreguoti sprendimą dėl vaikų vasaros stovyklų programų konkurso organizavimo ir įgyvendinimo.

Dėl kapinių priežiūros paslaugų

KT pateikė įžvalgas Kauno miesto savivaldybės tarybai, kuri planavo sudaryti vidaus sandorį su savivaldybės įmone „Kapinių priežiūra“ dėl Kauno miesto viešųjų kapinių administravimo, priežiūros ir laidojimo paslaugų teikimo už įtvirtintus įkainius. KT rekomendavo įvertinti tokio vidaus sandorio įtaką sąžiningai konkurencijai ir atkreipė dėmesį dėl rizikos pažeisti KĮ 4 straipsnio reikalavimus.

Kauno miesto savivaldybės taryba į KT prevencinį raštą neatsižvelgė.

Savivaldybių ūkinės veiklos priežiūra

KT nagrinėja savivaldybių prašymus duoti sutikimą dėl naujos ūkinės veiklos vykdymo pagal VSĮ 56 straipsnį. VSĮ numatyta, kad savivaldybės gali steigti naują juridinį asmenį naujai ūkinei veiklai vykdyti arba pavesti naują ūkinę veiklą vykdyti jau veikiančioms savo įmonėms tik gavusios išankstinį KT sutikimą. Sutikimas yra duodamas, jeigu savivaldybė laiku įvykdė konkurencingą procedūrą ir jeigu šios procedūros rezultatai rodo, kad kiti ūkio subjektai, atsižvelgdami į savo komercinius interesus, negali užtikrinti atitinkamos veiklos vykdymo.

Savivaldybės per 2024 m. nesikreipė su prašymais į KT dėl sutikimo vykdyti naują ūkinę veiklą. Kaip minėta, 2023 m. liepą įsigalioję VSĮ pakeitimai apribojo KT galimybes taikyti VSĮ 56 straipsnį tam tikrais atvejais. Kadangi Konstitucinis Teismas konstatavo, kad VSĮ nuostatos, numatančios savivaldybėms išimtį iš KĮ 4 straipsnyje nustatytų reikalavimų ir draudimų, prieštarauja Konstitucijai, įstatymų leidėjai turės keisti VSĮ.

VIII. TEISĖKŪRA

KT nagrinėja teisės aktų projektų įtaką konkurencijai tiek savo iniciatyva, tiek projektų rengėjų prašymu. Pastarieji, rengdami projektus, privalo atsižvelgti į konstitucinį sąžiningos konkurencijos laisvės principą. Teisės aktuose neturėtų būti nustatoma nepagrįstų konkurencijos ribojimų, nes tai gali nulemti aukštesnes prekių ir paslaugų kainas, mažesnę jų įvairovę ir žemesnę kokybę.

Įvertinusi teisės aktų projektus ir nustačiusi galimus konkurencijos ribojimus, KT siūlo projektų rengėjams tokių nuostatų atsisakyti. Jeigu visiškai jų pašalinti neįmanoma siekiant pagrįstų teisinio reguliavimo tikslų, KT atkreipia projektų rengėjų dėmesį į būtinybę atlikti poveikio konkurencijai vertinimą. Šio proceso metu turi būti įvertinta, kaip numatomas teisinis reguliavimas paveiks rinką, vartotojus, kokios yra alternatyvos ir kodėl pasirinktas būtent toks reguliavimas, ar jis proporcingas siekiamiems tikslams. Neatliktas privalomas poveikio vertinimas, kaip yra išaiškinęs LVAT, gali būti pagrindas pripažinti teisės aktą neteisėtai priimtu.

Nors KĮ nesuteikia KT kompetencijos vertinti Seimo priimtų įstatymų ir Vyriausybės priimtų teisės aktų teisėtumo, vis dėlto institucija, tam tikrais atvejais matydama būtinybę, atkreipia Seimo bei Vyriausybės dėmesį į kylančias rizikas pažeisti sąžiningos konkurencijos principą, teikia siūlymus, kaip turėtų būti keičiami tam tikri teisės aktai, kad būtų išvengta konkurencijos ribojimo rizikų.

KT savo arba teisės aktų projektų rengėjų iniciatyva 2024 m. iš viso įvertino 573 teisės aktų projektus ir dėl dalies jų teikė išvadas dėl galimos įtakos konkurencijai arba atitikties valstybės pagalbos taisyklėms. KT ekspertai iš viso teikė pastabų dėl įtakos konkurencijai, įvertinę 13 teisės aktų projektų. 2024 m. buvo priimti 32 teisės aktai (iš jų 14 – įstatymų ir 7 – Vyriausybės nutarimai), dėl kurių projektų įtakos konkurencijai tais ir ankstesniais metais KT teikė pastabas, iš jų į 80 proc. buvo atsižvelgta. 2023 m. institucijos, priimdamos teisės aktus, atsižvelgė į 58 proc. visų KT ekspertų teiktų pastabų dėl įtakos konkurencijai.

Svarbiausios pastabos dėl teisės aktų projektų

Dėl Kelių transporto kodekso pataisų

Seimo Ekonomikos komiteto parengtu Kelių transporto kodekso pakeitimo projektu buvo siekiama, be kita ko, nustatyti, kad vienam vežėjui būtų išduodamas tik vienas leidimas vežti keleivius tolimojo susisiekimo maršrutu, taip pat išskiriami esami ir nauji maršrutai bei išliko reikalavimas, jog maršrutų trasos turi nesutapti daugiau kaip 50 proc.

KT preliminariniu vertinimu, tokie pakeitimai apribotų įmonių galimybes įeiti į keleivių vežimo paslaugų rinką ir ilgesniu laikotarpiu tai neigiamai paveiktų konkurenciją, dėl ko žalą patirtų vartotojai, nes negalėtų gauti kokybiškų paslaugų už geriausią kainą.

KT supranta, jog nustatant reglamentavimą keleivių vežimo sektoriuje būtina derinti įvairius interesus, įskaitant siekį užtikrinti, kad keleiviai būtų vežami ir komerciškai mažiau patraukliais maršrutais. Vis dėlto institucija pasiūlė apsvarstyti siūlomų ribojimų būtinumą ir proporcingumą bei pritarė Susisiekimo ministerijos siūlymui įvertinti svarstomo reglamentavimo alternatyvas, kurios neribotų ar mažiau ribotų konkurenciją, ir gauti Vyriausybės išvadą.

Minėtas Kelių transporto kodekso pakeitimo projektas 2024 m. nebuvo priimtas.

Dėl Alternatyviųjų degalų įstatymo pataisų

KT vertino Alternatyviųjų degalų įstatymo projektą, kuriame buvo numatyta, kad konkurso (nebūtinai viešojo, kaip šiuo metu reglamentuota) būdu turi būti atrinkti tik tie viešai prieinamų elektromobilių įkrovimo prieigų operatoriai, kurie įrengs savivaldybių patvirtintuose planuose numatytas prieigas.

KT nuomone, atsisakius reikalavimo savivaldybėms visus viešų prieigų operatorius atrinkti viešojo konkurso būdu, sumažėtų skaidrumas atrankos procese ir būtų daromas neigiamas poveikis besiformuojančios elektromobilių įkrovimo rinkos struktūrai bei konkurencijai joje, pavyzdžiui, tam tikrose vietovėse rinka gali tapti labai koncentruota, o pavienės įmonės – įgyti rinkos galią. Tuo pačiu kiltų rizika patirti žalą vartotojams, kurie būtų priversti įsigyti elektromobilių įkrovimo paslaugas mažiau palankiomis sąlygomis, pavyzdžiui, mokėti daugiau.

Įvertinusi KT poziciją, Susisiekimo ministerija nusprendė įstatymo projekte numatyti reikalavimą, kad viešojo konkurso būdu ir nediskriminacinėmis sąlygomis būtų atrenkami operatoriai, įrengiantys viešai prieinamas elektromobilių įkrovimo prieigas, numatytas savivaldybės teritorijoje esančiuose vietinės reikšmės keliuose iki 2030 m. viešų prieigų planuose.

Atsižvelgusi į elektromobilių įkrovimo sektoriuje vykstančius pokyčius, KT 2024 m. vykdė Elektromobilių įkrovimo sektoriaus stebėseną ir parengtą išvadų projektą metų pabaigoje išsiuntė rinkos dalyviams, valstybės institucijoms, savivaldybėms (plačiau – skyriuje „Rinkų tyrimai“).

Dėl vaistinių išvažiuojamųjų paslaugų teikimo

KT teikė Sveikatos apsaugos ministerijai pastabas dėl siūlomos Farmacijos įstatymo nuostatos, numatančios vaistinėms galimybę teikti išvažiuojamąsias paslaugas tik tuose miestuose ir kaimo gyvenamosiose vietovėse, kur nėra veikiančios stacionarios vaistinės.

KT nuomone, nesant minėto ribojimo, vadinamos mobilios vaistinės galėtų efektyviau konkuruoti. Pavyzdžiui, net ir vietovėse, kuriose yra bent viena vaistinė, išvažiuojamosios paslaugos galėtų būti teikiamos kitu laiku, nei dirba stacionari vaistinė, galėtų vykti tam tikrų vaistų kainų konkurencija ir pan. Be to, KT vertinimu, ribojimas teikti mobilias vaistinės paslaugas kitose vietovėse mažintų ūkio subjektų iniciatyvas investuoti į išvažiuojamųjų paslaugų teikimą (pavyzdžiui, į reikiamą infrastruktūrą, darbuotojus), kadangi ribota vietų, kur tokios paslaugos galėtų būti teikiamos, apimtis lemtų ir mažesnes jas teikiančių ūkio subjektų pajamas.

Sveikatos apsaugos ministerija atsižvelgė į KT bei kitų institucijų pastabas ir minėto siūlymo atsisakė.

Dėl Notariato ir Antstolių įstatymų pataisų

KT, savo iniciatyva įvertinusi Notariato ir Antstolių įstatymų pakeitimo projektus, pasiūlė Vyriausybei bei Teisingumo ministerijai atsisakyti nuostatų, galinčių riboti konkurenciją, ir rekomendavo atlikti projektų poveikio konkurencijai vertinimą.

Institucija savo rašte pažymėjo, jog Notariato įstatymo projekte numatyti siūlymai Lietuvos notarų rūmams suteikti papildomas kontrolės funkcijas, t. y. prižiūrėti ir vertinti notarų taikomus įkainius, atlikti kontrolinius patikrinimus, apibrėžti nesąžiningos konkurencijos veiksmus bei taikyti už juos poveikio priemones, ribotų notarų galimybes konkuruoti ir tokiu būdu darytų žalą vartotojams. Įstatymo pakeitimai ne tik leistų asociacijai spręsti, kas turėtų būti laikoma nesąžininga konkurencija, bet ir skatintų rinkti informaciją apie konkuruojančių ūkio subjektų taikomus įkainius.

Minėtų įstatymų pataisomis taip pat siekta suteikti daugiau galių Lietuvos notarų rūmams ir Lietuvos antstolių rūmams – šios asociacijos galėtų priimti sprendimus, kurie paveiktų asmenų, norinčių teikti notarines ar antstolių paslaugas, patekimą į rinką ir galimybes joje veikti.

Įstatymų projektų autoriams KT rekomendavo atlikti siūlomų pataisų poveikio konkurencijai vertinimą – išanalizuoti, kokių teisėtų tikslų siekiama pakeitimais, ar šie yra būtini ir proporcingi, o nustačius, kad keliama tikslai gali būti pasiekti konkurencijos neribojančiomis ar mažiau ribojančiomis priemonėmis, minėto reglamentavimo atsisakyti.

Ivertinusi KT poziciją, Teisingumo ministerija pakeitė Notariato įstatymo projektą, susiaurindama Notarų rūmų notarų taikomų įkainių priežiūros funkciją (Notarų rūmai galės vertinti tik tai, ar notarų taikomi įkainiai atitinka Vyriausybės nutarimo nuostatas) bei atliko kitų projektų nuostatų poveikio konkurencijai vertinimą.

KT veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai

Priimtos maisto produktų ir gėrimų tiekėjams aktualios įstatymų pataisos

Seimas 2024 m. liepą priėmė MP[NVD], Nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo (NPPDĮ) bei Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo pataisas, susijusias su maisto produktų sąvoka ir reguliaraus prekių pristatymo terminų skaičiavimu.

NPPDĮ vartojama žemės ūkio ir maisto produktų samprata buvo papildyta įtraukiant fasuotą geriamąjį vandenį, šaltinio vandenį, natūralų mineralinį vandenį ir kitus nealkoholinius gėrimus. Tokie pakeitimai prekybos įmonių bei tiekėjų atstovams turėtų suteikti aiškumo, kad įstatymo nuostatos taikomos ne tik žemės ūkio bei maisto produktams, bet ir vandeniui bei kitiems nealkoholiniams gėrimams.

Siekiant apsaugoti tiekėjus, kad atsiskaitymo terminų skaičiavimo pradžia nenusitęstų neapibrėžtam laikotarpiui, NPPDĮ numatyti prekių pristatymo terminai ir jų skaičiavimo tvarka. Pagal minėtas pataisas pakeistas ir MP[NVD], kurio reikalavimai taikomi penkis didžiuosius mažmeninės prekybos tinklus valdančioms įmonėms, atitinkančioms didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių kriterijus: „Maxima LT“, „IKI Lietuva“, „Rimi Lietuva“, „Norfos mažmena“ / „Rivona“ ir „Lidl Lietuva“.

Atsižvelgusi į įsigaliojusias įstatymų pataisas, KT atnaujino Nesąžiningos prekybos praktikos vertinimo gaires (plačiau – skyriuje „Švietimas konkurencijos srityje“).

Atnaujinti Paaškinimai dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo

Siekdama užtikrinti didesnį teisinį aiškumą ir nuspėjamumą, KT atnaujino principus ir kriterijus, kuriais remdamasi apibrėžia atitinkamą rinką, vykdydama KĮ ir kitų susijusių teisės aktų įgyvendinimo priežiūrą. Nauja Paaškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo redakcija parengta remiantis EK, nacionalinių ir tarptautinių teismų praktika, KT bei kitų šalių konkurencijos institucijų patirtimi.

Paaškinimuose aprašoma rinkos apibrėžimo svarba bei bendrieji principai, nagrinėjama rinkų apibrėžimo metodika, nurodoma, kaip vyksta rinkų apibrėžimo procesas KT praktikoje ir kt. Šis dokumentas leis įmonėms ar jų atstovams efektyviau įsivertinti atitinkamų rinkų apimtį bei suprasti, kokios rūšies informaciją institucija laiko svarbia. Be to, išsamūs paaškinimai padės ūkio subjektams geriau numatyti, kokio pobūdžio įrodymai yra naudojami apibrėžiant atitinkamą rinką bei kaip juos vertina KT.

KT suteikta nauja funkcija – vykdyti skaitmeninių rinkų priežiūrą

Seimui 2024 m. birželį priėmus Internetinių tarpininkavimo paslaugų ir interneto paieškos sistemų priežiūros įstatymą, KT suteiktos naujos – interneto platformų priežiūros – funkcijos.

Institucija prižiūri, kaip Lietuvoje įgyvendinamas 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1150 dėl verslo klientams teikiamų internetinių tarpininkavimo paslaugų sąžiningumo ir skaidrumo didinimo.

Interneto platformų paslaugomis besinaudojančioms bendrovėms reglamentas garantuoja skaidrias, aiškias ir geriau suprantamas sąlygas – tai suteikia postūmį mažoms ir vidutinėms įmonėms aktyviau naudotis internetinių platformų teikiama galimybe ir skatina konkurenciją. Verslo klientai, siekdami ginti savo pažeistas teises, dabar gali kreiptis ne tik į teismą, bet ir į KT.

Remiantis nauju teisės aktu, KT, kartu su jau įprastomis KĮ numatytomis funkcijomis, nuo 2025 m. sausio 1 d. atlieka ir šias:

- prižiūri, kaip internetinių tarpininkavimo paslaugų ir interneto paieškos sistemų teikėjai laikosi reglamento reikalavimų;
- nagrinėja pareiškimus dėl reglamento pažeidimo, atlieka tyrimus savo iniciatyva ir taiko atitinkamas sankcijas;
- bendradarbiauja su kitų ES valstybių narių priežiūros institucijomis, teikia joms pagalbą atliekant tarpvalstybinio pobūdžio tyrimus ir keičiasi informacija, teikia informaciją Europos Komisijai apie atliktus ar atliekamus tyrimus dėl reglamento pažeidimų;
- konsultuoja verslo atstovus dėl reglamento nuostatų taikymo.

Atlikusi reglamento pažeidimo tyrimą, KT gali įpareigoti pažeidėją per tam tikrą terminą nutraukti neteisėtus veiksmus, įvykdyti teisės aktuose nustatytą pareigą ar atlikti kitus veiksmus, kurie pašalintų pažeidimo pasekmes, bei skirti nuo 300 iki 15 000 Eur baudą, atsižvelgdama į pažeidimo pobūdį, sunkumą, mastą, trukmę ir atsakomybę lengvinančias ar sunkinančias aplinkybes.

Supaprastinta pranešėjams skiriamų išmokų tvarka

Seimui 2024 m. gruodį priėmus KĮ pataisas, pakeista apmokėjimo pranešėjams už pateiktus įrodymus dėl galimai konkurenciją ribojančių susitarimų tvarka. Nuo 2025 m. sausio 1 d. vienkartinės išmokos dydis pranešėjams nėra siejamas vien tik su baudų, paskirtų už pažeidimą, apie kurį KT buvo pateikti įrodymai, suma.

KT išmokos dydį nustatys atsižvelgdama į įrodymų pridėtinę vertę, pažeidimo pavojingumą, trukmę ir įtaką vartotojams, taip pat asmens, pateikusių įrodymus, bendradarbiavimą su institucija bei patiriamos rizikos lygį, vertins kitas reikšmingas aplinkybes. Priimtais pakeitimais atsisakoma tam tikrų apribojimų, pavyzdžiui, nuostatos, jog išmoka pranešėjams mokama tik tuomet, jei įrodymai pateikiami dar iki tyrimo pradžios, ar asmuo yra pirmasis, pateikęs svarbią informaciją. Tikimasi, kad pakeitimai labiau paskatins asmenis kreiptis į KT ir padės atskleisti daugiau pavojingiausių konkurencijos teisės pažeidimų – kartelių ir perpardavimo kainų palaikymo susitarimų.

VSĮ nuostatos dėl vidaus sandorių pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai

Kaip minėta šioje ataskaitoje, Konstitucinis Teismas 2024 m. spalį paskelbė, kad VSĮ nuostatos, leidžiančios savivaldybėms administruojant viešųjų paslaugų teikimą visais atvejais netaikyti reikalavimo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, prieštarauja Konstitucijai.

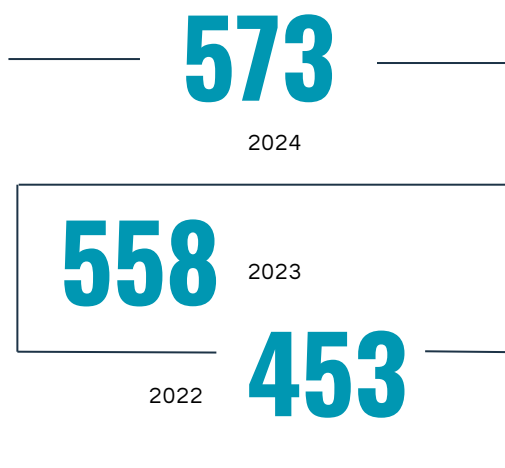

Konstitucinis Teismas pakartojo jau anksčiau teiktą išaiškinimą, kad vidaus sandoriai, organizuojant tam tikrų viešųjų paslaugų (vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo švietimo, socialinės globos arba sveikatos priežiūros įstaigose) teikimą, gali būti sudaromi tik išimtinio atveju – tik jei taip siekiama užtikrinti, kad minėtos viešosios paslaugos būtų teikiamos nuolat, kad jomis galėtų naudotis visi gyventojai, kad jos būtų kokybiškos, be to, tik prieš tai įvertinus tokio sprendimo įtaką sąžiningai konkurencijai (plačiau – skyriuje „Viešųjų subjektų priežiūra“).

Atsižvelgdami į Konstitucinio Teismo išaiškinimus, įstatymų leidėjai turės priimti VSĮ pakeitimus, tačiau Konstitucijai prieštaraujančios nuostatos nebegali būti taikomos nuo Teismo sprendimo paskelbimo.

Statistika

Įvertinti teisės aktų projektai

2024 m. institucijos, priimdamos teisės aktus, atsižvelgė į

80%

visų KT ekspertų teiktų pastabų dėl įtakos konkurencijai*

* Į šį skaičių nepatenka pastabos dėl valstybės pagalbos projektų

IX. VALSTYBĖS PAGALBA

Valstybės pagalba – tai parama, kurią valstybė iš savo išteklių teikia tam tikriems ūkio subjektams arba tam tikroms prekėms gaminti ar paslaugoms teikti, suteikdama išskirtinę ekonominę naudą, kuri neatsirastų rinkos sąlygomis, ir kuri iškraipo konkurenciją bei veikia prekybą tarp ES valstybių narių.

KT yra koordinuojanti institucija valstybės pagalbos, kuriai taikomos ES valstybės pagalbos taisyklės, klausimais. Ji atlieka valstybės pagalbos projektų ekspertizę, tarpininkauja Lietuvos institucijoms bendraujant su EK dėl valstybės pagalbos klausimų, teikia valstybės pagalbos teikėjams rekomendacijas, kaupia informaciją apie suteiktą valstybės pagalbą bei tvarko Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registrą.

ES valstybės pagalbos taisyklės nustato pareigą šalims narėms teikti valstybės pagalbą tik gavus EK pritarimą. Lietuvoje ši derinimo procedūra įgyvendinama per KT siunčiant EK pranešimus apie planuojamas įgyvendinti valstybės pagalbos priemones.

Iš valstybės pagalbos teikėjo gavusi pranešimą, KT patikrina, ar pranešimas užpildytas tinkamai. Jeigu KT ekspertai randa trūkumų, toks pranešimas grąžinamas pagalbos teikėjui taisyti. Jeigu pranešimas užpildytas tinkamai, KT pranešimą pateikia EK per specialiai tam sukurtą IT platformą.

KT taip pat viešosioms institucijoms ir įmonėms teikia konsultacijas, siekdama padėti įvertinti, kada valstybės paramos priemonės yra laikomos (arba nelaikomos) valstybės pagalba, rengia mokymus ir aiškina, kodėl valstybės pagalbos kriterijus atitinkanti parama gali būti teikiama tik iš anksto apie ją pranešus EK ir gavus jos pritarimą. Priešingu atveju teikiama valstybės pagalba būtų laikoma neteisėta ir, EK pripažinus jos nesuderinamumą su vidaus rinka, gali būti išieškota iš pagalbos gavėjų su palūkanomis.

Sustiprintas Valstybės pagalbos koordinatorių tinklas

Per kelerius pastaruosius metus dėl COVID-19 pandemijos, Rusijos besitęsiančio karo Ukrainoje, keičiamo ES teisinio reglamentavimo valstybės pagalbos svarba bei darbų apimtys labai išaugo. Atsižvelgdama į tai, KT 2024 m. pradžioje pasiūlė valstybės pagalbos teikėjams bei pagalbą administruojančioms institucijoms (ministerijoms, viešosioms įstaigoms, agentūroms) sustiprinti valstybės pagalbos koordinatorių tinklą ir taip didinti konsultavimo šioje srityje veiksmingumą.

Pagal taikomą modelį, valstybės pagalbą teikiančios ir administruojančios institucijos paskyrė koordinatorius, su kuriais pirmiausia konsultuojasi jų darbuotojai, o į KT ekspertus koordinatoriai kreipiasi kilus neaiškumams ar specifiniais klausimais, surinkę visą informaciją apie nagrinėjamą atvejį ir atlikę pirminį vertinimą.

KAS YRA VALSTYBĖS PAGALBA?

KT parengė ir savo interneto svetainėje paskelbė mokomuosius vaizdo įrašus, kuriuose, pasitelkiant praktinius pavyzdžius, aiškiai pristatomos pagrindinių valstybės pagalbos principų, taikomų kriterijų, išimčių ir kitos temos. Tokia informacija leidžia greitai susipažinti su pagrindiniais valstybės pagalbos principais, rasti atsakymus į dažniausiai kylančius klausimus ir padeda valstybės pagalbos koordinatorių tinklo nariams efektyviau atlikti savo funkcijas.

Siekiant kelti koordinatorių kompetenciją, 2024 m. gegužės ir spalio mėn. įvyko KT atstovų susitikimai su valstybės pagalbos teikėjų ir administratorių paskirtais valstybės pagalbos koordinatorių tinklo nariais. KT ekspertai dalinosi savo patirtimi ir žiniomis valstybės pagalbos srityje: pristatė ir paaiškino, kokio pobūdžio pastabų dėl derinamų valstybės pagalbos projektų teikiama daugiausia, analizavo pasitaikančias klaidas, atsakė į aktualiausius klausimus. Koordinatorių tinklo nariai taip pat aktyviai dalinosi savo patirtimi.

Patobulintas konsultacijų teikimo modelis jau teikia naudos valstybės pagalbą teikiančioms ir administruojančioms institucijoms ir iš esmės padidino konsultavimo šioje srityje veiksmingumą – sudėtingesni klausimai sprendžiami greičiau ir efektyviau, kadangi koordinatoriai pateikia konkrečią problematiką, tikslią informaciją, o KT gaunamų derinti valstybės pagalbos projektų ir kitų užklausų kokybė yra žymiai geresnė.

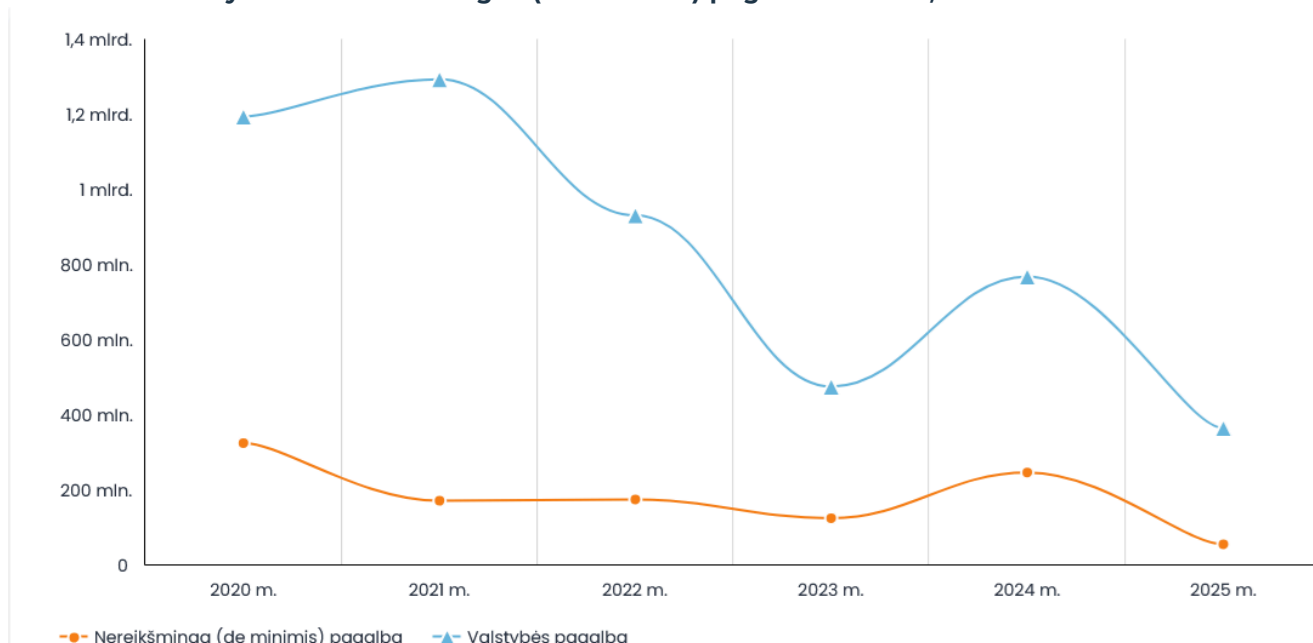
KT ir ateityje rengs reguliarius susitikimus su koordinatoriais aptarti valstybės pagalbos aktualijas bei bendrai kylančius klausimus. Be to, bus užtikrinta, kad koordinatoriams būtų suteikta visa reikalinga informacija ir institucijos turėtų kuo daugiau galimybių bei kompetencijos savarankiškai priimti sprendimus valstybės pagalbos klausimais.

Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registras

KT administruoja Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registrą. Registre iš viso registruoti 51 525 įrašai apie 2024 m. ūkio subjektams suteiktą valstybės pagalbą. Šis skaičius, palyginus su ankstesniais metais, nežymiai sumažėjo – 2023 m. buvo registruoti 53 096 įrašai, 2022 m. – 68 237. Tačiau padidėjo vidutiniškai vienam pagalbos gavėjui skirtos valstybės pagalbos suma – ji 2024 m. siekė 14 481 Eur, atitinkamai 2023 m. ši suma buvo 8 968 Eur, 2022 m. – 13 439 Eur.

Registre iš viso registruoti 47 313 įrašai apie 2024 m. ūkio subjektams suteiktą nereikšmingą (*de minimis*) pagalbą. Įrašų apie 2023 m. suteiktą nereikšmingą (*de minimis*) pagalbą skaičius siekė 44 996, 2022 m. – 29 740. Kaip ir valstybės pagalbos atveju, padidėjo vidutiniškai vienam pagalbos gavėjui tekusios nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos suma – ji 2024 m. siekė 5 378 Eur, 2023 m. – 2 807 Eur, 2022 m. – 6 212 Eur.

Suteiktos valstybės ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos sumos, Eur

De minimis pagalbos sąvoka yra vartojama apibūdinti nedidelės vertės valstybės paramą, kuriai netaikomas reikalavimas suderinti pagalbą su EK, kaip tai yra numatyta SESV 108 straipsnio 3 dalyje. *De minimis* reglamentų reikalavimus atitinkanti pagalba daro nežymų poveikį konkurencijai ir prekybai tarp ES valstybių narių, todėl EK pritarimo teikti tokiai paramai nereikia.

Statistika

	2022	2023	2024
Vidutiniškai vienam pagalbos gavėjui skirtos valstybės pagalbos suma, Eur	13 439	8 968	14 481
Vidutiniškai vienam pagalbos gavėjui skirtos nereikšmingos (<i>de minimis</i>) pagalbos suma, Eur	6 212	2 807	5 378

X. RINKŲ TYRIMAI

Atsižvelgdama į turimas galimybes ir žmogiškuosius išteklius, KT atlieka įvairių sričių rinkos tyrimus ir siekia nustatyti, ar tam tikroje rinkoje sudarytos pakankamos sąlygos veiksmingai konkurencijai. Skirtingai, nei baigusi tyrimą dėl įstatymų pažeidimo (kai nustatomas pažeidimas ir skiriamos sankcijos), atlikusi rinkos tyrimą KT pateikia išvadas ir pasiūlymus atitinkamoms institucijoms, kaip rinkoje sudaryti geresnes prielaidas veiksmingai konkurencijai, sukuriant vartotojams kuo didesnės naudos.

Atlikta Elektromobilių įkrovimo sektoriaus stebėseną

Elektromobilių įkrovimo stotelių įrengimo ir eksploatavimo rinkos Lietuvoje dar formuojasi, tačiau jų plėtra ateityje gali reikšmingai suaktyvėti. Todėl, KT nuomone, svarbu laiku užtikrinti, kad šios rinkos būtų konkurencingos ir jokie rinkos dalyviai dėl institucijų veiksmų nepagrįstai neįgytų didelės rinkos galios, kurią ateityje galėtų panaudoti vartotojų nenaudai. Atsižvelgusi į tai, 2024 m. KT vykdė Elektromobilių įkrovimo sektoriaus stebėseną.

Išanalizavę savivaldybių vykdytų įkrovimo stotelių konkursų skelbimo ypatumus, sutarčių trukmes, parenkamus ekonominio naudingumo kriterijus ir kitus duomenis, KT ekspertai nustatė, kad savivaldybės, rengdamos šias sąlygas ir vykdydamos konkursus, ne visada skiria pakankamai dėmesio konkurencijai ir koks galimas poveikis bus daromas besiformuojančių rinkų struktūrai.

Stebėsenos išvadų projekte rekomenduota savivaldybėms įvertinti, koks būtų potencialus jų dalyvavimo rinkoje poveikis privatiems ūkio subjektams, rinkos struktūrai bei vartotojams, ir savo sprendimais neiškraipyti konkurencijos bei nestabdyti paslaugų plėtros, kurią gali paskatinti privati iniciatyva.

Be to, savivaldybėms rekomenduota kiek įmanoma plačiau skelbti informaciją apie elektromobilių įkrovimo sektoriuje vykdomus konkursus, tam tikrais atvejais jų objektus skaidyti dalimis, kad galėtų varžytis kuo daugiau įmonių, nustatyti infrastruktūros operatorių atrinkimo konkursų kriterijus, kuriančius realią naudą vartotojams, bei proporcingas sutarčių su atrinktais operatoriais trukmes.

Savivaldybėms kokybiškai organizuoti konkursus galėtų padėti gairės, kurias KT rekomenduoja parengti Susisiekimo ministerijai, formuojančiai politiką elektromobilių įkrovimo sektoriuje. Įvertinusi rinkos dalyvių poziciją, kad viena iš dažniausiai pasitaikančių plėtros kliūčių – elektromobilių įkrovimo prieigų prijungimas prie elektros tinklo, KT taip pat rekomenduoja Energetikos ministerijai įvertinti galimybę šį procesą padaryti paprastesnį, kad būtų dar labiau paskatinta šios infrastruktūros plėtra Lietuvoje.

Parengtą stebėsenos išvadų projektą KT 2024 m. gruodį išsiuntė rinkos dalyviams, valstybės institucijoms, savivaldybėms. Įvertinusi per viešąją konsultaciją gautas nuomones bei pasiūlymus, KT galutines Elektromobilių įkrovimo sektoriaus stebėsenos išvadas paskelbė 2025 m. kovo mėn.

Be to, 2024 m. KT kartu su Lenkijos ir Latvijos konkurencijos institucijomis bei EBPO pradėjo įgyvendinti ES techninės paramos projektą „Konkurencija skaitmeniniame sektoriuje: rinkos tyrimas – Lietuva, Latvija, Lenkija“, skirtą padėti užtikrinti konkurencingumą minėtų šalių skaitmeninėse rinkose (plačiau – skyriuje „Tarptautinis bendradarbiavimas“).

XI. TEISMŲ SPRENDIMAI

2024 m. teismuose buvo baigtos 5 bylos, susijusios su apskųstais KT nutarimais dėl įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo institucija, pažeidimų, taip pat – dėl KT procedūrinių veiksmų teisėtumo ir kitų sprendimų. Teismai visiškai ar iš dalies patvirtino visus 5 KT sprendimus ar prašymus. 100 proc. siekiantis laimėtų bylų rodiklis rodo ne tik KT priimamų sprendimų pagrįstumą, bet ir tai, jog ekspertai profesionaliai atstovauja institucijai sudėtingose ir kompleksiose konkurencijos teisės bylose, siekdami, kad KT nutarimai būtų patvirtinti ir būtų pasiekta šių sprendimų poveikio rinkoje.

Svarbiausi sprendimai

Dėl notarų susitarimo nustatyti paslaugų įkainius

LVAT patvirtino KT atlikto tyrimo išvadas, kad Lietuvos notarų rūmai apribojo notarų konkurenciją ir pažeidė KĮ bei SESV reikalavimus. Išplėstinė teisėjų kolegija, remdamasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) išaiškinimais, paliko galioti Lietuvos notarų rūmams skirtą baudą, o prezidiumo nariams finansines sankcijas panaikino.

LVAT iš dalies tenkino KT skundą ir atkreipė dėmesį, kad šioje byloje aktualus notarų veiklos atitiktis konkurencijos teisės normoms vertinimas yra unikalus Lietuvos teisės sistemai požiūris į konkurencijos ir notariato teisės sąveiką.

Nagrinėdamas KT ir notarų ginčą, LVAT rėmėsi 2024 m. sausį paskelbtu ESTT išaiškinimu (išsamiau apie tai – toliau šiame skyriuje), jog pagal SESV 101 straipsnį notariai turi būti laikomi „įmonėmis“ (ūkio subjektais), kai jie tvirtina hipotekos (įkeitimo) sandorius, atlieka vykdomuosius įrašus, notarinius veiksmus, rengia sandorių projektus, teikia konsultacijas, technines paslaugas ir tvirtina mainų sutartis, jei ši veikla nesusijusi su viešosios valdžios įgaliojimų vykdymu.

Be to, pagal SESV, sprendimai, kuriais suvienodinama tvarka, kaip notariai turi apskaičiuoti imamo atlyginimo dydį, yra draudžiami konkurencijos ribojimai.

LVAT pažymėjo, kad Lietuvos notarų rūmai, veikdami per prezidiumą, neturėjo teisės savo priimamais nutarimais tiesiogiai ar netiesiogiai reguliuoti notarinių paslaugų kainodaros. Išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, kad Lietuvos notarų rūmų sprendimai, kurie lėmė (ar turėjo lemti) vienodą atlyginimų už tam tikras notarines paslaugas apskaičiavimą visos šalies mastu, turi būti laikomi konkurencijos ribojimu, kaip ir nustatė KT, skyrusi rūmams pagrįsto dydžio baudą.

Atsižvelgęs į ESTT išaiškinimą, kad prezidiumas, kaip Lietuvos notarų rūmų valdymo organas, veikia ne atskirų narių, bet visų rūmų vardu, LVAT paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria prezidiumo nariams skirtos baudos buvo panaikintos.

Dėl bendrovei „Sotėja“ skirtos baudos dydžio už sudarytą draudžiamą susitarimą

LVAT pripažino, jog KT pagrįstai skyrė 40 tūkst. Eur baudą bendrovei „Sotėja“ už tai, kad ji kartu su konkurentėmis derino pasiūlymus viešuosiuose pirkimuose ir tik imitavo konkurenciją.

Teisėjų kolegija atmetė „Sotėjos“ apeliacinį skundą dėl baudos dydžio ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo buvo konstatuota, kad KT tinkamai pritaikė teisės aktus, įvertino faktines tyrimo aplinkybes ir individualizavo pažeidėjai skirtą baudą, todėl nėra teisinio pagrindo ją mažinti.

„Sotėja“ neginčijo nustatyto KĮ pažeidimo aplinkybių bei fakto, kad ji su konkurentėmis sudarė draudžiamą susitarimą, tačiau kreipėsi į teismą dėl jai skirtos baudos esą netinkamo individualizavimo bei siekė įrodyti, kad skiriant sankcijas nebuvo užtikrintas vienodo požiūrio (nediskriminavimo) principas. Bendrovės argumentus atmetė tiek pirmosios instancijos teismas, tiek LVAT.

2021 m. gruodį KT nustatė, kad nuo 2016 m. iki 2019 m. skirtingais laikotarpiais bendrovės „Sanitex“, „Sotėja“, „Maistulis“ ir „Egilėja“, tarpininkaujant „Selnerai“, derino komercinius pasiūlymus, įskaitant kainą, 101 viešajame pirkime maisto produktams pirkti įvairioms visoje Lietuvoje veikiančioms švietimo ir socialinėms įstaigoms: lopšeliams-darželiams, darželiams, gimnazijoms, mokykloms-darželiams, sveikatos priežiūros centrams, kolegijoms, globos namams. Konkurentės viena už kitą rengė dokumentus, teikė fiktyvius pasiūlymus ir padėdavo pirkimą laimėti iš anksto sutartai bendrovei. Šį nutarimą teismui skundė tik „Sotėja“.

Dėl draudimo „Cgates“ įsigyti konkurentę „SPLIUS“

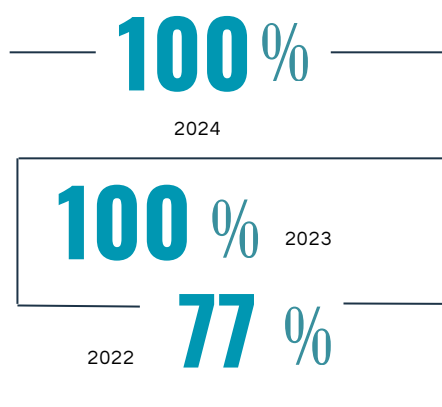
LVAT atmetė „Cgates“ apeliacinį skundą ir paliko galioti 2022 m. kovą priimtą Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą, kuriuo pripažįstama, kad KT pagrįstai atsisakė duoti leidimą vykdyti koncentraciją bendrovei „Cgates“ įsigyjant 100 proc. įmonės „SPLIUS“ akcijų ir perimant vienvaldę jos kontrolę.

Teisėjų kolegija, įvertinusi „Cgates“ išdėstytus argumentus, juos atmetė kaip nepagrįstus ir pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms – KT, atlikusi išsamią ekonominę analizę bei laikydamasi jai numatytų įgaliojimų, tinkamai apibrėžė rinkas bei argumentuotai įvertino nagrinėtos koncentracijos poveikį konkurencijai.

Statistika

Teismų visiškai ar iš dalies patvirtinta KT sprendimų

Anot LVAT, tiek KT, priimdama nutarimą, tiek pirmosios instancijos teismas, jį vertindamas, pagrįstai padarė išvadą, jog dėl vykdomos koncentracijos bus itin apribota konkurencija mokamos televizijos retransliavimo paslaugų teikimo IPTV, KTV, DVB-T ir MDTV tinklais Šiaulių mieste atitinkamoje rinkoje ir mažmeninės interneto prieigos paslaugų teikimo fiksuotojo ryšio technologijomis Šiaulių mieste atitinkamoje rinkoje, o „Cgates“ pasiūlyti įsipareigojimai nepašalins identifikuotų konkurencijos problemų.

Paskirtos ir sumokėtos baudos, Eur

	2022	2023	2024	
KT paskirtos baudos	74 346 570	1 219 060	3 122 061	3 035 551 už draudžiamus susitarimus 86 510 už nepraneštą koncentraciją
Sumokėta baudų į valstybės biudžetą	15 083 200	2 584 449	3 074 829	

Tarptautinių teismų sprendimai

ESTT pateikė išaiškinimus, susijusius su notarų veikla

2024 m. sausio mėnesį ESTT paskelbė sprendimą, kuriame pateikė išaiškinimus, susijusius su notarų veikla ir KT priimtu sprendimu.

Į ESTT 2021 m. vasarį kreipėsi LVAT, nagrinėdamas bylą dėl KT nustatyto Lietuvos notarų rūmų bei jų prezidiumo narių sudaryto konkurenciją ribojančio susitarimo. Teismas paprašė ESTT priimti prejudicinį sprendimą ir pateikti išaiškinimą keliais klausimais, tarp kurių – ar notariai yra įmonės (ūkio subjektai) SESV 101 straipsnio prasme. LVAT nagrinėjo bylą dėl KT 2018 m. balandį priimto sprendimo, kuriuo institucija pripažino, kad Lietuvos notarų rūmai ir aštuoni prezidiumo nariai sudarė konkurenciją ribojantį susitarimą ir pažeidė KĮ bei SESV.

ESTT pateiktame išaiškiniame konstatuota, kad pagal SESV 101 straipsnį notariai turi būti laikomi „įmonėmis“, kai jie tvirtina hipotekos (įkeitimo) sandorius, atlieka vykdomuosius įrašus, notarinius veiksmus, rengia sandorių projektus, teikia konsultacijas, technines paslaugas ir tvirtina mainų sutartis, jei ši veikla nesusijusi su viešosios valdžios įgaliojimų vykdymu, – ir, Teismo vertinimu, neatrodo, jog minėtas veiklas būtų galima priskirti prie viešosios valdžios įgaliojimų vykdymo.

ESTT pasisakė ir dėl klausimo, ar Lietuvos notarų rūmų sprendimai, susiję su atlyginimo dydžio apskaičiavimu, gali būti laikomi įmonių asociacijų sprendimais. Teisėjų kolegijos vertinimu, tokios profesinės organizacijos, kaip notarų rūmai, priimtose taisyklėse, kuriomis suvienodinama atlyginimo dydžio apskaičiavimo tvarka, yra prilyginamos įmonių asociacijos sprendimams. Be to, kaip nurodė ESTT, sprendimai, kuriais suvienodinama tvarka, kaip notariai turi apskaičiuoti imamo atlyginimo dydį, pagal SESV yra draudžiami konkurencijos ribojimai.

KT taip pat laikėsi nuomonės, kad notariai yra ūkio subjektai ir gali konkuruoti kainomis, tačiau notarų galimybė pasirinkti mažesnius atlyginimo dydžius ir vartotojams pasiūlyti palankesnius įkainius buvo apribota, nes Lietuvos notarų rūmai ir jų valdymo organui priklausantys aštuoni notariai priėmė nutarimus, kuriais nustatė notarų atlyginimo dydžius bei jų apskaičiavimo tvarką.

XII. ŠVIETIMAS KONKURENCIJOS SRITYJE

Institucija dalį savo žmogiškųjų ir finansinių išteklių kasmet skiria švietimui konkurencijos srityje: ekspertai organizuoja mokymus tikslinėms grupėms, rengia ir dalyvauja konferencijose konkurencijos teisės klausimais, skaito pranešimus tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, su įvairiomis visuomenės grupėmis dalijasi informacija apie institucijos veiklą, konkurencijos teikiamą naudą vartotojams ir verslui, konsultuoja kaip išvengti galimų įstatymų pažeidimų.

2024 m. KT tęsė aktyvią šviečiamąją veiklą su verslo asociacijomis. Glaudžiai bendradarbiaudami su verslo bendruomene, institucijos ekspertai parengė papildytas ir atnaujintas gaires „Asociacijų veikla: kaip nepažeisti konkurencijos teisės reikalavimų“, kuriose pateikė detalias rekomendacijas kaip nepažeisti konkurencijos teisės reikalavimų asociacijų veikloje.

Siekdama, kad kuo daugiau verslo atstovų sužinotų, kaip institucija prisideda prie sąžiningos konkurencijos užtikrinimo ir kada verslo įmonėms kyla didžiausia rizika pažeisti konkurencijos teisės reikalavimus, KT dalyvavo susitikimuose su Lietuvos verslo konfederacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos kelių asociacijos atstovais, Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų Vadovų klubo nariais. Su verslo bendruomene buvo aptariamose institucijos pagrindinės veiklos sritys ir prioritetai, pristatytos naujausios šviečiamosios ir konkurencijos kultūros skatinimo priemonės, diskutuota kitomis aktualiomis temomis, pavyzdžiui, kokiais atvejais įmonių jungtinė veikla dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose gali kelti didžiausią konkurencijos ribojimo riziką.

Tęsiantis tretiesiems Nesąžiningos prekybos praktikos direktyvos įgyvendinimo metams Lietuvoje, KT organizavo susitikimus su mažmeninės prekybos įmonių, valdančių penkis didžiuosius prekybos tinklus, atstovais siekiant užtikrinti efektyvų MP[NVD] įgyvendinimą.

Nuosekli institucijos veikla švietimo priemonių sklaidos srityje duoda rezultatų. 2024 m. institucijos užsakymu bendrovės „Spinter tyrimai“ atlikta apklausa atskleidė, kad iš 317 įvairaus dydžio apklaustų įmonių daugiau kaip du trečdaliai žino pagrindinius konkurencijos teisės reikalavimus, tokius kaip draudimą sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus. Vis dėlto dar per mažai įmonių – 43 proc. – žino, jog informavusios KT apie dalyvavimą konkurenciją ribojančiame susitarime ir suteikusios tyrimui naudingos informacijos gali būti atleistos nuo baudos arba tikėtis jos sumažinimo.

Atsižvelgdama į išliekantį poreikį didinti supratimą apie konkurencijos taisykles, institucija ir toliau rengs bei skleis verslui aktualią šviečiamojo pobūdžio informaciją, kad kuo daugiau įmonių galėtų įsivertinti pažeidimų rizikas.

KT šviečiamosios veiklos galimybės ir verslui kylantys klausimai įmonių susijungimų bei draudžiamų susitarimų srityse buvo aptariami ir su Lietuvos advokatūros Konkurencijos teisės komiteto nariais. Susitikimuose kalbėta, kokius papildomus metodinės pagalbos, konsultacijų, seminarų ar kitų renginių poreikius pastebi advokatai, dirbantys su verslo atstovais konkurencijos teisės srityje. Aptartos KT galimybės atliepti šiuos poreikius vykdant šviečiamąją veiklą bei dar aktyviau šviesti tikslines grupes, taip didinant sąmoningumą konkurencijos normų taikymo klausimais. Diskutuota ir apie koncentracijų priežiūros procedūrų supaprastinimo galimybes, baudų už nepraneštą koncentraciją skaičiavimo praktikos pokyčius ir kitais klausimais.

Siekdama informuoti visuomenę apie institucijos vykdomą veiklą, KT 2024 m. išplatino 132 pranešimus spaudai lietuvių kalba ir dalį jų – anglų kalba, skelbė aktualią informaciją savo interneto svetainėje bei socialinių tinklų paskyrose.

Daugiausia žiniasklaidos dėmesio sulaukė KT nustatyti KĮ pažeidimai, įmonėms sudarius draudžiamus susitarimus dėl perpardavimo kainų fiksavimo maisto papildų ir kosmetikos bei šilumos siurblių platinimo rinkose, taip pat franšizės tinklui priklausančių NT agentūrų sudarytas konkurenciją ribojantis susitarimas dėl komisinio mokesčio taikymo (plačiau – skyriuje „Konkurenciją ribojantys susitarimai“). Žurnalistai domėjosi ir „Ekspress Grupp“, valdančios naujienų portalą *delfi.lt*, bei įmonės „Lrytas“ sandoriu, nepranešta „Enefit“ ir „EGTO energijos“ koncentracija, uždraustu sandoriu kiaušinių gavybos ir didmeninės prekybos rinkoje.

KT, kurdamą įvairių turinį socialiniuose tinkluose, didino sekėjų skaičių ir siekė, kad informacija apie institucijos veiklą ir konkurencijos teikiamą naudą pasiektų kuo daugiau vartotojų. 2024 m. KT socialinių paskyrų sekėjai informuoti apie svarbiausius institucijos nutarimus, teismų sprendimus, nuosekliai viešinta šviečiamojo pobūdžio informacija apie Elektroninės prekybos gaires, patarimai, kaip atpažinti nesąžiningą prekybos praktiką, ir kita aktuali informacija.

KT pastangas švietimo srityje įvertino ir konkurencijos teisės ir tyrimų centras „Global Competition Review“, kasmet reitinguojantis pasaulio konkurencijos institucijas pagal veiklos rezultatus.

Užsienio ekspertai pabrėžė, jog šalia atliekamų pažeidimų tyrimų bei koncentracijų priežiūros, KT daug dėmesio skiria ir šviečiamajai veiklai, leisdamą gaires bei kitus informacinius leidinius, kurie padeda verslui geriau suprasti konkurencijos teisės reikalavimus. Anot „Global Competition Review“, tiek savo tyrimais, tiek aktyvia prevencine veikla institucija siunčia aiškų signalą verslui, kad konkurencijos taisyklės vienodai taikomos ir internete. Be to, KT nemažai daliai įmonių kasmet išsiunčia prevencinius raštus, siūlydama keisti verslo praktiką ir išvengti galimų konkurencijos ribojimų, ypač susijusių su perpardavimo kainų nustatymu.

„Global Competition Review“ dešimtus metus iš eilės KT skyrė tris žvaigžduotes iš penkių. Tokį pat įvertinimą pelnė Belgijos, Lenkijos, Šveicarijos ir Latvijos konkurencijos institucijos.

Svarbiausios šviečiamojo pobūdžio priemonės

Atnaujintos gairės verslo įmones vienijančioms asociacijoms

KT 2024 m. pradžioje kreipėsi į asociacijas ir paprašė pasidalinti informacija, su kokiomis problemomis ir iššūkiais, laikydamiesi konkurencijos taisyklių, susiduria asociacijų nariai, kokios rekomendacijos būtų aktualios vykdant jų veiklą bei dalyvaujant teisėkūros procese. Gavusi verslo atstovų nuomones bei konkrečius klausimus, institucija parengė papildytą ir atnaujintą gairių „Asociacijų veikla: kaip nepažeisti konkurencijos teisės reikalavimų“ projektą, kuris buvo teiktas viešai konsultacijai.

Sulaukusi verslo atstovų ir valdžios institucijų pastabų bei pasiūlymų, KT į dalį jų atsižvelgė ir 2025 m. pradžioje paskelbė bei išplatino atnaujintas gaires.

Šiame dokumente pateikti pagrindiniai konkurencijos teisės reikalavimai ir paaiškinimai bei rekomendacijos asociacijoms, jų nariams, kaip tarpusavyje bendradarbiaujant ir dalyvaujant teisėkūros procese išvengti konkurencijos ribojimo rizikos, padėti įsivertinti, kokie veiksmai tą riziką kelia.

Gairėse akcentuojama, kad asociacijos ir jų nariai turėtų kartu nesvarstyti ir nepriimti sprendimų, susijusių su individualia įmonių veikla, bei neaptarinėti ar tarpusavyje nesikeisti komerciškai jautriais duomenimis, pavyzdžiui, kainodara, pirkimo ar pardavimo sąlygomis, sąnaudomis ir pan., nes tokios informacijos mainai gali reikšmingai apriboti konkurenciją. Ignoruojant šias ir kitas taisykles, verslo asociacijoms kyla rizika tapti platformomis konkurenciją ribojantiems susitarimams tarp narių sudaryti.

Išsamūs patarimai pateikti ir valstybės institucijoms, kad šioms renkant informaciją iš asociacijų bei priimant įvairiems ūkio sektoriams reikšmingus sprendimus, nebūtų sukurta sąlygų, kurios padidintų galimybes verslo atstovams sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus.

Parengtos Elektroninės prekybos gairės

Matydama poreikį prisidėti prie geresnio verslo supratimo apie konkurencijos teisės reikalavimus skaitmeninėje erdvėje ir skirdama dėmesį vienam iš 2024 m. numatytų sektorinių prioritetų, KT parengė Elektroninės prekybos gaires, kuriose pateikė aktualiausią informaciją apie konkurenciją ribojančių susitarimų draudimą bei rekomendacijas el. prekybos sektoriaus atstovams.

Tikimasi, jog gairės padės prekių ir paslaugų tiekėjams, platintojams bei el. prekyviečių atstovams geriau suprasti, kokie jų veiksmai gali kelti konkurencijos ribojimo riziką, ir leis išvengti galimų pažeidimų. Dokumente pateikiami išsamūs paaiškinimai ir praktiniai pavyzdžiai dėl konkurencijos taisyklių taikymo kainodarai, reikalavimams prekybai internetu, reklamai internete, el. prekyviečių, tarp jų – ir hibridinių, veiklai.

2023 m. KT kartu su kolegomis latviais atliko el. prekyviečių rinkos stebėseną ir pristatė jos išvadas, o 2024 m., kaip jau minėta, skaitmenines rinkas įtraukė tarp prioritetinių institucijos veiklos sričių.

Atnaujintos Nesąžiningos prekybos praktikos vertinimo gairės

Atsižvelgdama į 2024 m. priimtas Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (MPĮNVDĮ) bei Nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo (NPPDĮ) pataisas, KT atnaujino Nesąžiningos prekybos praktikos vertinimo gaires.

Dokumentas papildytas MPĮNVDĮ įteisintu draudimu, kad tinklai negali iš maisto prekių ir gėrimų tiekėjų reikalauti pristatyti mažmeninės prekybos įmonės užsakytą prekių kiekį, jeigu tiekėjai per vieną darbo dieną nuo gauto užsakymo dienos praneša negalintys pristatyti norimo prekių kiekio arba negalintys jo pristatyti per prekybos įmonės nurodytą terminą.

Įstatyme reglamentuoti reikalavimą dėl prekių pristatymo kiekių nuo 2021 m. siūlė KT. Institucija pasiūlymą grindė iš maisto prekių ir gėrimų tiekėjų bei prekybos tinklų gautos informacijos analize, kurios metu nustatė, kad sutartyse tiekėjams paprastai numatoma pareiga pristatyti prekybos tinklo užsakytas prekes, tačiau šių prekių kiekis su tiekėjais nėra derinamas. Tokia tvarka leido mažmeninės prekybos įmonėms skirti tiekėjams sutartyse numatytas baudas už viso ar dalies prekių kiekio nepristatymą ar pavėluotą pristatymą, tokiu būdu perkeliant dalį savo veiklos rizikos tiekėjams.

Be to, gairės papildytos NPPDĮ vartojama žemės ūkio ir maisto produktų samprata, į ją įtraukiant fasuotą geriamąjį vandenį, šaltinio vandenį, natūralų mineralinį vandenį ir kitus nealkoholinius gėrimus, patikslinta reguliaraus prekių pristatymo terminų skaičiavimo tvarka.

Atnaujintos gairės turėtų padėti tiek prekybos tinklams, tiek maisto prekių ir gėrimų tiekėjams dar lengviau atpažinti nesąžiningą prekybos praktiką. Prekybos įmonės gali įsitikinti, ar jų veiksmai nėra draudžiami, ir išvengti įstatymo pažeidimo, o tiekėjai – įvertinti tam tikrų prekybos tinklų veiksmų jų atžvilgiu pagrįstumą ir sužinoti, kaip ginti savo interesus, jeigu šie yra pažeidžiami.

Kitos priemonės

Norėdama sustiprinti valstybės pagalbos koordinatorių tinklo kompetencijas bei šviesti valstybės institucijas ir ūkio subjektus valstybės pagalbos klausimais, KT parengė ir savo interneto svetainėje paskelbė mokomuosius vaizdo įrašus. Juose trumpai ir aiškiai pristatomos pagrindinių valstybės pagalbos principų, taikomų kriterijų, išimčių ir kitos temos (plačiau – skyriuje „Valstybės pagalba“).

Siekdama užtikrinti didesnę teisinį aiškumą ir nuspėjamumą, metų pabaigoje KT atnaujino principus ir kriterijus, kuriais remdamasi apibrėžia atitinkamą rinką, vykdydama KĮ ir kitų susijusių teisės aktų įgyvendinimo priežiūrą. Tikimasi, kad šis dokumentas leis įmonėms ar jų atstovams efektyviau įsivertinti atitinkamų rinkų apimtį bei suprasti, kokios rūšies informaciją institucija laiko svarbia. Be to, išsamūs paaiškinimai padės ūkio subjektams geriau numatyti, kokio pobūdžio įrodymai yra naudojami apibrėžiant atitinkamą rinką bei kaip juos vertina KT.

Konferencijos ir seminarai

KT atstovai aktyviai dalyvauja įvairiuose renginiuose, skaito pranešimus Lietuvos ir tarptautiniuose forumuose, kur tiek su teisininkų, tiek su verslo bendruomene diskutuojama aktualiomis konkurencijos teisės temomis.

Kovo mėn. vyko konferencija „Konkurencijos teisės aktualijos 2024“, kurią kasmet organizuoja Lietuvos advokatūros Konkurencijos teisės komitetas, bendradarbiaudamas su KT ir Vilniaus universiteto Teisės fakultetu. Renginio dalyvius pasveikinusi KT pirmininkė J. Ivanauskienė apžvelgė institucijos išskirtus prioritetinius energetikos bei skaitmeninių rinkų sektorius, kuriuose pastebimas poreikis detaliau vertinti vykstančius procesus, net ir neturint aiškių signalų apie galimas konkurencijos problemas.

Ji taip pat pabrėžė pastaraisiais metais didėjantį KT nagrinėjimų pranešimų apie koncentracijas skaičių bei svarstomas galimybes tobulinti ir supaprastinti koncentracijos priežiūros procedūras, nemažinant kokybinių reikalavimų.

Kiti KT ekspertai, dalyvaudami diskusijose, paaiškino pagrindinius principus, kuriais remdamasi KT renka medžiagą per patikrinimus įtariamų ūkio subjektų patalpose ir vėliau vykdo įrodymų paiešką. Aptariant klausimus apie baudų diferencijavimo ir bausmių teisminės kontrolės galimybes priminta, kad KT, apskaičiuodama baudas konkrečiais atvejais, vadovaujasi proporcingumo principu, t. y. finansinės sankcijos turi būti tokios, kurios atgrasytų įmones nuo pažeidimų.

Gegužės mėn. vykusioje Lietuvos nacionalinės ekspeditorių ir logistų asociacijos LINEKA konferencijoje „Nauji iššūkiai ekspedijavimo ir logistikos versle – pasekmės ir perspektyva“ apžvelgtos asociacijų veikloje kylančios rizikos, paaiškinta, kokią naudą verslui teikia konkurencijos taisyklės ir kodėl jas verta išmanyti tiek pavienėms įmonėms, tiek jas vienijančioms asociacijoms.

Apie konkurencijos taisyklių svarbą asociacijų veiklos kontekste kalbėta ir Vidaus auditorių asociacijos organizuotame seminare. Auditoriams pristatyta, kodėl įmonėms svarbu įsivertinti KĮ pažeidimo rizikas, pasidalinta patarimais, kaip efektyviai bendradarbiauti su KT ekspertais, teikiant pranešimus apie bendrovių susijungimus, aptarti konkurenciją ribojančių susitarimų pavyzdžiai darbo rinkose bei gresianti atsakomybė tiek įstatymą pažeidusioms įmonėms, tiek jų vadovams.

Rugsėjo mėn. Vilniuje vyko KT organizuota Baltijos šalių konkurencijos teisės konferencija, kurioje konkurencijos teisės, ekonomikos ir kitų sričių profesionalai aptarė aktualijas konkurencijos teisės ir politikos srityje, ypatingą dėmesį skirdami asociacijų veiklos bei skaitmeninių rinkų reguliavimo klausimams (plačiau – skyriuje „Tarptautinis bendradarbiavimas“).

Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis

2024 m. KT itin aktyviai bendradarbiavo su kitomis Lietuvos institucijomis: organizuoti susitikimai, skirti keisti gerąją darbo praktiką, teikti tarnybinę pagalbą, aptarti teisėkūros procesus ir kitus bendrai rūpimus klausimus.

Balandžio mėn. KT ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos atstovai aptarė konkurencijos teisės ir duomenų apsaugos reikalavimų aspektus, diskutavo duomenų svarbos versle klausimais ir sutarė dėl institucijų bendradarbiavimo ateityje. Taip pat dalintasi įžvalgomis, kokiais atvejais tam tikros duomenų rinkimo ir tvarkymo praktikos gali neigiamai paveikti veiksmingą konkurenciją bei kaip tokios situacijos galėtų būti sprendžiamos. Apžvelgta ir kitų Europos šalių priežiūros institucijų bendradarbiavimo praktika, susijusi duomenų apsauga, pristatyta ESTT pozicija ir kiti aktualūs klausimai.

Gegužės mėn. KT, STT ir VPT tęsė susitikimus pagal atnaujinto trišalio bendradarbiavimo modelį. Institucijų atstovai dalijosi darbo su pranešėjais patirtimi ir aptarė, kaip būtų galima tobulinti teisinį reglamentavimą bei didinti visuomenės paskatas netoleruoti įstatymų pažeidimų. Aptarti ir kiti klausimai, susiję su kompetencijų pasiskirstymu ir galimybėmis kartu spręsti kompleksines konkurencijos problemas viešųjų pirkimų srityje, taip pat – bendradarbiavimą ir tarnybinės pagalbos teikimą tais atvejais, kai atitinkamos institucijos funkcijos paliečia ir kitos organizacijos veiklos sritį.

Dar viename trišaliame susitikime, kuris vyko lapkričio mėn., KT, STT ir VPT vadovai aptarė veiklos aktualijas ir 2025 m. prioritetus, dalijosi naujausia patirtimi pasitelkiant pažangius IT įrankius institucijų praktikoje.

Energetikai esant vienu iš keturių KT prioritetinių sektorių 2024 m., gegužės mėn. organizuotas KT ekspertų susitikimas su Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (VERT) atstovais.

Jo metu KT atstovai kolegoms iš VERT pristatė pagrindinius konkurencijos teisės instrumentus, leidžiančius saugoti veiksmingą konkurenciją rinkose, – įmonių susijungimų priežiūrą bei konkurenciją ribojančių susitarimų tyrimus ir pažeidimų prevenciją. Susitarta aktyviau bendradarbiauti, konsultuotis efektyvaus rinkų veikimo užtikrinimo klausimais ir keistis informacija, jeigu kiltų įtarimų apie galimus KĮ pažeidimus.

Gegužės mėn. vykusiam KT bei Žemės ūkio agentūros prie Žemės ūkio ministerijos vadovybės susitikime aptartas institucijų indėlis prižiūrint nesąžiningą prekybos praktiką draudžiančių teisės aktų įgyvendinimą, dalintasi gerąja patirtimi bei diskutuota apie tolesnio bendradarbiavimo galimybes. KT ekspertai pristatė Nesąžiningos prekybos praktikos vertinimo gaires, kuriose detalai apžvelgiami teisės aktuose nustatyti prekybos tinklų draudžiami veiksmai, aptarė tiekėjams ir jų asociacijoms kasmet organizuojamų mokymų rezultatus bei dažniausiai kylančius klausimus.

Liepos mėn. Priežiūros institucijų asociacijos nariams KT vadovybė pristatė institucijos veiklos prioriteto principus – įtaką veiksmingai konkurencijai ir vartotojų gerovei, strateginę reikšmę bei racionalų išteklių naudojimą – taikomus priimant sprendimus pradėti ar nutraukti tam tikrą tyrimą. Susitikimo metu aptarti šį principą reglamentuojantys teisės aktai, kalbėta, kaip dažnai institucija remiasi veiklos prioritetu, atsisakydama atlikti tam tikrus tyrimus, nuo pat šio principo teisinio įtvirtinimo 2012 m.

2024 m. organizuoti keli susitikimai su valstybės pagalbos koordinatorių tinklo nariais, siekiant ir toliau stiprinti institucijų kompetencijas valstybės pagalbos srityje (plačiau – skyriuje „Valstybės pagalba“).

Bendradarbiavimas su akademine bendruomene

KT jau ne pirmus metus tęsia bendradarbiavimą su akademine bendruomene. Siekiant plėtoti akademinės bendruomenės ir KT partnerystę bei stiprinti konkurencijos kultūros sklaidą, 2024 m. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Vytauto Didžiojo universitetu (VDU).

Sutartimi siekiama glaudesnio bendradarbiavimo tarp KT ir VDU, numatoma vykdyti bendrus projektus, kviesti VDU dėstytojus ir studentus dalyvauti institucijos ekspertų rengiamuose seminaruose, konferencijose, mokymuose ir kituose renginiuose. Taip pat planuojama bendradarbiauti organizuojant VDU studentų meistriškumo pamokas, mokomąsias praktikas bei įgytų žinių pritaikomumą praktikoje.

Įgyvendinant pasirašytą susitarimą įvyko ir pirmoji institucijos ekspertų paskaita VDU Teisės fakulteto studentams, kurios metu KT atstovai pristatė, kas, kada ir kaip privalo institucijai pranešti apie planuojamą vykdyti koncentraciją, aiškino, kaip apibrėžiama rinka ir vertinamas sandorio poveikis, dalijosi praktiniais pavyzdžiais koncentracijų priežiūros ir kitose veiklos srityse bei atsakė į būsimiems teisininkams kilusius klausimus.

KT jau anksčiau yra pasirašiusi bendradarbiavimo susitarimus su Vilniaus universitetu (VU) bei Kauno technologijos universitetu (KTU), kurių tiek teisės, tiek ekonomikos studentams institucijos ekspertai kasmet veda paskaitas apie konkurencijos teisės reikalavimus ir darbo praktiką. VU Teisės fakulteto studentai turėjo galimybę keletą paskaitų gilintis į koncentracijų poveikio vertinimą, sužinoti, kokiais kriterijais remiantis kai kurie verslo sandoriai yra uždraudžiami.

KTU studentams KT ekspertai vedė paskaitas apie vienus iš sunkiausių konkurencijos teisės pažeidimų – kartelinius susitarimus, aiškino, kaip juos atpažinti, kokią įtaką jie daro vartotojams ir kokia atsakomybė gresia įmonėms, sudariusioms kartelį. Studentams taip pat buvo pristatytos KT veiklos sritys, atliekamų tyrimų procedūros ir kiti konkurencijos teisės aspektai.

XIII. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

ben

KT aktyviai dalijosi sukaupta patirtimi su kitų šalių konkurencijos teisės profesionalais dalyvaudama Europos ir pasaulio konkurencijos institucijų bendradarbiavimo forumuose bei EBPO veikloje, organizavo trijų Baltijos šalių kasmetinę konkurencijos teisės konferenciją, baigė įgyvendinti ES finansuojamus projektus, stiprinančius Sakartvelo ir Kosovo institucijų darbuotojų gebėjimus, bei pradėjo įgyvendinti tarptautinį projektą Moldovoje.

Baigti projektai Sakartvele ir Kosove

2024 m. KT kartu su partneriais – Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir Austrijos konkurencijos institucija – sėkmingai baigė įgyvendinti ES finansuojamą Dvynių programos projektą Sakartvele. Žymint dvejus metus trukusio projekto pabaigą, gegužę Tbilisyje įvyko baigiamasis renginys, kuriame dalyvavo už projektą atsakingų Lietuvos ir Austrijos institucijų, ES atstovai, Sakartvelo konkurencijos ir vartotojų agentūra, kiti suinteresuotieji asmenys.

Renginyje aptarti projekto metu pasiekti rezultatai, pasidžiaugta organizuotų mokymų ir kitų renginių gausa, įvertinta šalies institucijų padaryta pažanga tiek koreguojant teises normas, tiek stiprinant darbuotojų gebėjimus konkurencijos ir vartotojų apsaugos srityse. Ekspertų vertinimu, projekto pradžioje Sakartvelo konkurencijos teisės aktų atitiktis ES teisei buvo apie 60 proc., o projekto pabaigoje šis rodiklis jau siekė apie 75 proc.

KT su ES partneriais taip pat baigė įgyvendinti penkerius metus trukusį ES techninės paramos projektą Kosove. Sausio mėn. Prištinoje surengtoje apvaliojo stalo diskusijoje įvertinta pažanga, padaryta Kosovo konkurencijos politikos ir valstybės pagalbos reguliavimo srityje ir priimant minėtų sričių reglamentus, bei aptartas šių pasiekimų tęstinumas ateityje.

Projekto metu buvo dalijamasi ES valstybių institucijų darbo patirtimi konkurencijos politikos bei valstybės pagalbos srityse, peržiūrėti Kosovo teisės aktai, parengti jų pakeitimai, suteikta reikšminga metodinė, praktinė pagalba bei įvairaus pobūdžio parama mokymuose ir seminaruose ne tik Kosovo konkurencijos bei valstybės pagalbos institucijų ekspertams, bet ir ministerijoms, savivaldybėms, teisėjams.

Įgyvendintas projektas vertinamas kaip tvirtas pagrindas, priartinant Kosovo konkurencijos politikos ir valstybės pagalbos teisinį reglamentavimą prie ES standartų. Kosovo atstovai pabrėžė įsipareigojimą ir toliau derinti šalies teisės aktus su ES teise bei užtikrinti veiksmingą jų įgyvendinimą.

Siekdama stiprinti Kosovo institucijų darbuotojų gebėjimus bei didinti konkurencijos politikos sklaidą, KT nuo projekto pradžios 2019 m. aktyviai teikė visapusišką pagalbą Kosovo kolegoms tobulinant teisinį reglamentavimą konkurencijos srityje, prisidėjo prie naujų teisės aktų rengimo, vedė išsamius mokymus ir seminarus, organizavo Lietuvoje mokomąjį vizitą, kurio metu Kosovo konkurencijos institucijos ir Kosovo valstybės pagalbos priežiūros komisijos delegacijos iš arčiau susipažino su KT darbo praktika.

Pradėtas projektas Moldovoje

2024 m. Lietuvos, Rumunijos ir Lenkijos konkurencijos institucijų konsorciumas pradėjo įgyvendinti ES Dvynių projektą Moldovoje, kurio metu siekiama stiprinti šios šalies konkurencijos tarybos institucinius gebėjimus vykdant konkurencijos ir valstybės pagalbos politiką pagal geriausią ES praktiką. Šis projektas yra ypač svarbus, atsižvelgiant į vykstančias derybas dėl Moldovos narystės ES.

Gruodžio 17 d. organizuotame projekto atidarymo renginyje partnerių – Lietuvos, Rumunijos ir Lenkijos konkurencijos institucijų konsorciumo nariai, naudos gavėjos – Moldovos konkurencijos tarybos – ekspertai, ES atstovai ir kiti suinteresuoti asmenys aptarė pagrindinius tikslus, numatomas paramos priemonės ir jų svarbą šios šalies ateičiai.

Tikimasi, jog dvejus metus trukusio projekto metu vykdomi KT ir kitų šalių partnerių ekspertų mokymai, konsultacijos ir teikiama pagalba perkeliant aktualius ES teisės aktus padės stiprinti Moldovos teisinę bazę, konkurencijos institucijos kompetencijas ir administracinius gebėjimus, kad ji būtų pajėgi efektyviai taikyti konkurencijos ir valstybės pagalbos teisės aktus, veikty pagal ES principus bei perimtų gerąją bendrijos šalių narių praktiką.

KT ir EBPO projektas skaitmeniniame sektoriuje

2024 m. KT kartu su Lenkijos ir Latvijos konkurencijos institucijomis bei EBPO pradėjo įgyvendinti ES techninės paramos projektą „Konkurencija skaitmeniniame sektoriuje: rinkos tyrimas – Lietuva, Latvija, Lenkija“, skirtą padėti užtikrinti konkurencingumą minėtų šalių skaitmeninėse rinkose. Rugsėjo mėn. Vilniuje surengtas įžanginis renginys, kurio metu EBPO, EK ir konkurencijos institucijų atstovai pristatė projekto tikslus ir numatomas veiklas, aptarė glaudesnio bendradarbiavimo galimybes.

Svečius pasveikinusi KT pirmininkė J. Ivanauskienė pabrėžė, jog skaitmeninės rinkos yra vienas Lietuvos institucijos sektoriinių prioritetų, tad dedama nemažai pastangų užtikrinti, kad skaitmeninėse rinkose būtų laikomasi konkurencijos teisės reikalavimų.

EBPO, padedant nacionalinėms institucijoms, atlieka Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos internetinių prekyviečių ir jų ekosistemų rinkos tyrimą, kurio metu nustatys pagrindinius rinkos veikėjus bei jų veiklą, identifikuos galimas konkurencijos problemas ir pateiks rekomendacijas, kaip jas išspręsti, atsižvelgdama į nacionalines ir Europos teisės aktų nuostatas.

Bendradarbiavimas su Baltijos šalių konkurencijos institucijomis

Trijų Baltijos šalių konkurencijos institucijos 2024 m., kaip ir kasmet, glaudžiai bendradarbiavo ir keitėsi patirtimi, sukaupia analizuojant ir vertinant įmonių sandorius, atliekant draudžiamų susitarimų tyrimus bei sprendžiant kitas aktualias profesines problemas.

Rugsėjo 12–13 d. Vilniuje vyko tradicinė Baltijos šalių konkurencijos teisės konferencija bei Lietuvos, Latvijos ir Estijos konkurencijos institucijų vadovų susitikimas. Tarptautinėje konferencijoje, kurioje dalyvavo konkurencijos teisės, ekonomikos ir kitų sričių profesionalai iš kelių regiono valstybių, daugiausia dėmesio buvo skirta asociacijų veiklai bei skaitmeninių rinkų reguliavimui.

Pirmojoje diskusijoje „Asociacijų veikla: bendradarbiauti konkuruojant, ir kuo čia dėtas lobizmas“, kurią moderavo KT Konkurencijos politikos grupės vadovė Eglė Malonytė, dalyviai aptarė asociacijų veiklos principus, svarbius tiek įmonėms, siekiančioms efektyvaus jų bendrų interesų atstovavimo, tiek institucijoms, bendraujančioms su asociacijomis teisėkūros procese ar tiriančioms galimus įstatymų pažeidimus.

Antroji konferencijos dalis buvo skirta skaitmeninių rinkų priežiūros aktualijoms bei Skaitmeninių rinkų aktui, vienam svarbiausių pastarojo meto ES dokumentų. Diskusijos „Sąžiningos konkurencijos kurso skaitmeninėje erdvėje paieškos“, kurią moderavo KT pirmininkės pavaduotoja Irma Urmonaitė, dalyviai aptarė efektyvios konkurencijos svarbą skaitmeninėse rinkose, kokios priemonės galėtų paskatinti verslą sąžiningai konkuruoti ne tik tradicinėje, bet ir virtualioje aplinkoje.

Regioninę konferenciją kasmet organizuoja viena iš trijų Baltijos šalių valstybių. Renginio svečiai dalyvauja bendrose diskusijose ir ekspertų darbo grupėse, kuriose aptariamos koncentracijų nagrinėjimo, konkurenciją ribojančių susitarimų ir teisės praktikos taikymo aktualijos bei kitos bendros temos. 2024 m. darbo grupių Vilniuje dalyviai turėjo išskirtinę galimybę sudalyvauti EBPO Konkurencijos padalinio vadovo atstovo Ori Schwartzo paskaitoje, kurios metu svečias pristatė EBPO darbo praktiką, dalijosi patirtimi ir ekspertinėmis įžvalgomis.

2024 m. spalį trijų Baltijos šalių konkurencijos institucijų atstovai dalyvavo advokatų kontoros „Sorainen“ organizuotame nuotoliniame seminare, kurio metu diskutavo apie ribojimus darbo rinkoje, kokią riziką kelia darbdavių susitarimai. Renginyje taip pat buvo pristatyta KT darbo patirtis tiek vykdytų tyrimų, tiek šviečiamojoje veikloje.

Kiti tarptautiniai renginiai

Įgyvendinant Regioninio bendradarbiavimo memorandumą, kurį pasirašė 9 ES valstybių narių, įskaitant Lietuvos, bei ES kandidačių (Moldovos ir Ukrainos) priežiūros institucijos, 2024 m. rugsėjį KT atstovai dalyvavo Lenkijos konkurencijos ir vartotojų apsaugos tarybos organizuotoje apskritojo stalo diskusijoje „Nesąžiningos prekybos praktikos ir karteliai“, kurioje dalinosi ekspertinėmis žiniomis, gerąja praktika su kitų ES valstybių narių bei Moldovos ir Ukrainos atstovais.

Spalio mėn. Bukarešte vykusioje konferencijoje „Konkurencija svarbiausiuose sektoriuose“ bei regiono konkurencijos institucijų vadovų susitikime diskutuota, su kokiais iššūkiais susiduria Europos šalių konkurencijos institucijos, kokių konkurencijos problemų kyla skirtinguose sektoriuose ir kaip derėtų stiprinti regioninį bendradarbiavimą.

Susitikime dalyvavusi KT pirmininkė J. Ivanauskienė pažymėjo, jog apžvelgtos temos bei įžvalgos aktualios ir Lietuvos institucijai, kuri kartu su kolegomis iš Rumunijos bei Lenkijos įgyvendina ES Dvynių programos projektą Moldovoje. Šiuose regioniniuose susitikimuose taip pat dalyvavo Austrijos, Ukrainos, Čekijos, Estijos, Vengrijos, Latvijos, Lenkijos, Slovakijos ir kitų šalių konkurencijos institucijų vadovai, EK bei EBPO atstovai.

Dalyvavimas tarptautinių forumų ir organizacijų veikloje

KT jau ne pirmus metus yra aktyvi EK ir valstybių narių nacionalinių konkurencijos institucijų bendradarbiavimo tinklo (angl. *European Competition Network*, ECN) ir Tarptautinio konkurencijos tinklo (angl. *International Competition Network*, ICN) narė. KT bendradarbiauja ir su kitų šalių konkurencijos institucijomis, dalyvauja darbo grupėse ir keičiasi gerąja praktika nagrinėjant konkurenciją ribojančių susitarimų, koncentracijų ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi bylas, reguliariai aptariami reguliavimo pasikeitimai ir naujovės.

Kaip ir kasmet, KT ekspertai aktyviai dalyvavo ECN ir ICN darbo grupėse, kuriose buvo aptariama naujausia šalių narių konkurencijos institucijų darbo praktika, dalintasi patirtimi ir iššūkiais, iš kurių vienas – kaip pritaikyti dirbtinio intelekto teikiamas galimybes pažeidimų duomenų analizei.

2024 m. KT atstovai dalyvavo Paryžiuje vykusiuose EBPO Konkurencijos komiteto susitikimuose, kuriuose buvo diskutuojama ir apie konkurencijos bei demokratijos sąveiką, bendrus šių vertybių principus.

Diskusijos dalyviai išreiškė susirūpinimą, kad tam tikrais atvejais stambūs rinkos žaidėjai gali panaudoti savo įtaką politikoje, pavyzdžiui, vykdydami lobistinę veiklą, ir paskatinti politikus priimti konkurencijai nepalankius sprendimus, taip dar labiau sustiprindami savo rinkos galią. KT atstovai EBPO narėms pristatė situaciją Lietuvoje, kur sąžiningos konkurencijos principas yra įtvirtintas Konstitucijoje ir plėtojamas Konstitucinio Teismo praktikoje, taip pat – KT patirtį teikiant pozicijas dėl teisės aktų projektų bei atliekant pažeidimų tyrimus.

XIV. ŽMOGIŠKIEJI IR FINANSINIAI IŠTEKLIAI

ben

Komanda

2024 m. gruodžio 31 d. KT komandą sudarė 63 darbuotojai (įskaitant 4 tarybos narius), iš kurių 46 vykdė institucijai įstatymais priskirtas pagrindines funkcijas (36 teisininkai, 9 ekonomistai ir 1 specialistas, baigę kitų kryptių studijas), 17 atliko kitas su KT veiklos užtikrinimu susijusias funkcijas.

Ugdyma darbuotojų profesionalumą ir ekspertiškumą, KT siekia pritraukti ir išlaikyti aukščiausios kompetencijos motyvuotus darbuotojus, kurie yra orientuoti į rezultatą, aktyviai bendradarbiauja, yra atviri naujovėms ir prisideda prie institucijos išsikeltų tikslų įgyvendinimo. KT ne pirmus metus stengiasi puoselėti tokią vidinę institucijos kultūrą, kuri skatintų kuo didesnę darbuotojų įsitraukimą, bendradarbiavimą ir nuolatinį tobulėjimą. Ypatingas dėmesys skiriamas palankiai darbo aplinkai bei atmosferai formuoti, kuri sudaro sąlygas darbuotojams ne tik ugdyti kompetencijas, bet ir realizuoti savo profesinius bei asmeninius siekius.

Jau šeštus metus iš eilės institucijos administracija kartu su VU atliko darbuotojų įsitraukimo, darbo sąlygų ir tarpusavio santykių vertinimo tyrimą. Jis skirtas darbuotojų pasitenkinimui psichologinėmis, socialinėmis, technologinėmis ir fizinėmis darbo sąlygomis, įskaitant lygių galimybių užtikrinimą, įvertinti, taip pat padeda KT vadovybei geriau identifikuoti stipriąsias ir tobulintinas institucijos sritis, suprasti ir atliepti darbuotojų poreikius, įtraukti juos į institucijos tobulinimo procesą, įvertinti KT gerovės lygį.

2024 m. tyrimo, kuriame dalyvavo 94 proc. institucijos darbuotojų, metu buvo atliktas ir darbuotojų asmeninių išteklių vertinimas, analizuota, kaip jis susijęs su personalo įsitraukimu į darbą ir išsekimu, jo įtaką veiklos rezultatams, santykiui su organizacija.

Tyrimo duomenimis, bendras darbo sąlygų ir aplinkos vertinimas, įsitraukimas į darbą išliko toks pat aukštas, kaip ir ankstesniais metais. Optimalus įsitraukimo į darbą ir išsekimo santykis atskleidė stabilų įsitraukimo į darbą lygį, potencialiai subalansuotą darbo aplinką, pozityvų KT darbo atmosferos vertinimą.

Teigiamus Gerovės tyrimo rezultatus ir personalo įsitraukimo rodiklius leido pasiekti šios KT darbuotojų įvardytos stiprybės: institucijos profesionalumas, organizacijos kultūra ir atmosfera, kolektyvas, darbo pobūdis ir sąlygos, galimybės tobulėti, vadovų patirtis ir kompetencija. Tyrimo rezultatai leido identifikuoti asmeninius darbuotojų išteklius motyvacijai skatinti.

KT aktyviai vykdė lygių galimybių užtikrinimo, smurto ir priekabiavimo prevencijos programą. Per metus buvo surengti keli informaciniai renginiai bei mokymai, skirti didinti darbuotojų sąmoningumą ir užtikrinti saugią, įtraukią ir lygiateisę darbo aplinką. KT veikia aiški politika ir procedūros, skirtos efektyviai prevencijai palaikyti. Vienodos darbo sąlygos ir karjeros galimybės institucijoje suteikiamos visiems darbuotojams, nepriklausomai nuo jų lyties, amžiaus, tautybės ar kitų aplinkybių.

Stiprindama antikorupcinę kultūrą, KT siekia, kad organizacijos veikla būtų vykdoma laikantis aukščiausių etikos, skaidrumo ir teisėtumo standartų. 2024 m. atnaujintas KT etikos ir antikorupcinio elgesio kodeksas buvo papildytas konkrečiais pavyzdžiais bei rekomendacijomis, kaip darbuotojai turėtų elgtis tam tikrose situacijose, pavyzdžiui, gavę netinkamus pasiūlymus, susidūrę su galimomis interesų konflikto situacijomis ar sprendami lygių galimybių užtikrinimo klausimus.

Taip pat daug dėmesio skirta darbuotojų sveikatingumui ir gerovei skatinti, ergonomiškai darbo aplinkai kurti. Lankstus darbo grafikas bei nuotolinio darbo galimybės leido darbuotojams sklandžiau derinti profesinius ir asmeninius įsipareigojimus.

2024 m. KT organizavo įvairių sričių mokymus, kurie prisidėjo prie darbuotojų profesinių kompetencijų ugdymo ir asmeninio tobulėjimo. Mokymai apėmė tiek profesinės veiklos sritis, tiek emocinę gerovę bei asmeninius įgūdžius, didelis dėmesys buvo skirtas vadovų kompetencijoms stiprinti. Kaip ir kasmet darbuotojams sudarytos galimybės reguliariai kelti kvalifikaciją, dalyvauti specializuotose programose ir seminaruose.

Daugiau kaip 70 proc. KT darbuotojų savo profesinę kvalifikaciją tobulino dalyvaudami įvairiuose mokymų renginiuose, konferencijose, darbiniuose seminaruose ir susitikimuose, vidinėse diskusijose, kurių metu kolegos dalinosi įgyta patirtimi vykdant KT įstatymais priskirtas funkcijas.

Statistika

KT komanda

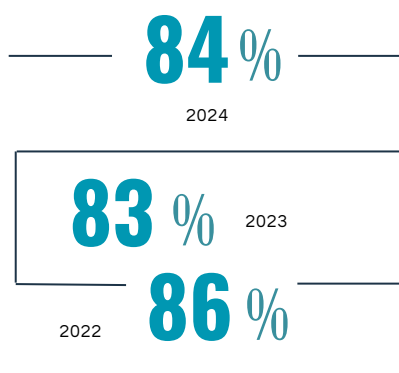

Visiems darbuotojams buvo rengiami skaitmeninių kompetencijų ir dirbtinio intelekto praktinio pritaikymo kasdienėje veikloje mokymai, kuriuos planuojama tęsti ir 2025 m. Naujai priimtiems darbuotojams taikyta adaptacijos programa, padedanti sklandžiai įsitraukti į organizacijos veiklą.

Aukštą darbuotojų įsitraukimo lygį rodo ir aktyvus, daugiau nei 90 proc. siekiantis, darbuotojų dalyvavimas KT profesinės sąjungos veikloje. 2024 m. KT ir profesinė sąjunga peržiūrėjo kolektyvinę sutartį, įvertinant darbo organizavimo, darbuotojų saugos ir sveikatos, darbo ir poilsio laiko bei kitas socialines ir ekonomines sąlygas bei garantijas. Metų pabaigoje KT ir profesinė sąjunga kartu parengė susitarimą dėl kolektyvinės sutarties keitimo ir priėmė naują nuo 2025 m. galiojančią KT atlygio politiką (darbuotojų darbo apmokėjimo sistemą).

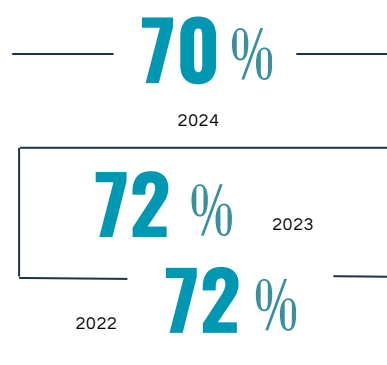
Gerovės tyrimas

KT darbuotojų pasitenkinimo organizacija lygis

Šaltinis – VU tyrimas

KT darbuotojų įsitraukimo į darbą lygis

Finansavimas

2024 m. KT, vadovaudamasi Strateginio valdymo įstatymu ir strateginio planavimo metodika, vykdė Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos valdymo programą (05-002 programa). Valdymo programa yra tęstinė, joje numatyti tik tęstinės veiklos uždaviniai bei tęstinei veiklai užtikrinti skirtos išlaidos: darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, prekių ir paslaugų įsigijimo, darbdavių socialinių pašalpų, materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos, taip pat valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos paskirstymo ir pervedimo savivaldybių biudžetams.

Lietuvos Respublikos 2024 m. valstybės biudžeto ir savivaldybės biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu KT asignavimai sudarė 3 087 tūkst. Eur. Asignavimų planas 2024 m., įskaitant viršplanines biudžetinių įstaigų pajamų įmokas, siekė 3 998,2 tūkst. Eur.

Kaip numatyta KĮ, institucija gauna pajamas iš verslo atstovų už koncentracijos nagrinėjimą. Atsižvelgusi į patiriamas sąnaudas, KT kasmet nuo kovo 1 d. patvirtina įmokų dydžius už pranešimų apie koncentraciją ir prašymų leisti atlikti atskirus koncentracijos veiksmus nagrinėjimą. Įmonės už teikiamo pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimą iki 2025 m. kovo 1 d. turėjo mokėti 21 100 Eur dydžio užmokestį, o už teikiamo prašymo leisti atlikti atskirus koncentracijos veiksmus nagrinėjimą – 7 000 Eur dydžio užmokestį.

Per 2024 m. bendrovės už koncentracijų nagrinėjimą iš viso sumokėjo 766 tūkst. Eur, o KT už išnagrinėtas koncentracijas į valstybės išdą pervedė 825,8 tūkst. Eur, kurios Biudžeto sandaros įstatymo nustatyta tvarka priskiriamos KT planinėms ar viršplaninėms pajamų įmokoms.

2024 m., palyginti su 2023 m., KT asignavimai valstybės biudžeto lėšomis kartu su viršplaninėmis įmokomis didėjo 15,6 proc. (2023 m., palyginti su 2022 m., – 13,8 proc.). Tačiau viršplaninių įmokų generuojamos pajamos nėra stabilios ir garantuotos, jos priklauso nuo konkrečiais metais pateiktų ir išnagrinėtų pranešimų apie koncentraciją skaičiaus.

Didžioji dalis asignavimų buvo skirta darbo užmokesčiui, socialinėms pašalpoms ir socialinio draudimo lėšoms, taip pat dalis asignavimų panaudota komandiruočių, kvalifikacijos kėlimo, komunalinių paslaugų, ekspertinių ir kitų paslaugų išlaidoms apmokėti, materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti, valdomam valstybiniam registrui palaikyti ir vystyti, sistemų kibernetiniam saugumui stiprinti, reikiamai kompiuterinei ir programinei įrangai įsigyti.

KT asignavimai iš valstybės biudžeto, tūkst. Eur

3087

2024

2905

2023

2022

2857

2024 m. patvirtintų ir viršplaninių įmokų panaudojimas

Darbo užmokestis ir darbdavių socialinė parama	2 665 395,51 Eur
Socialinio draudimo įmokos	38 392,78 Eur
Kvalifikacijos kėlimas	43 405,89 Eur
Komandiruotės ir transportas	53 651,23 Eur
Dotacijos savivaldybėms	34 746,78 Eur
Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimas	126 900,35 Eur
Komunalinės paslaugos	24 974,83 Eur
Kitos prekės ir paslaugos	246 337,69 Eur
Materialiojo turto remontas	203,78 Eur
Ilgalaikio materialiojo turto nuoma	72 144,28 Eur

